

Міністерство освіти і науки України

**Таврійський національний університет
імені В.І. Вернадського**

Кафедра фінансів та обліку

На правах рукопису

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр»

**ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ФІНАНСАМИ ПІДПРИЄМСТВА**

Студент Процко Ярослав Олегович
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська
справа та страхування»
Навчально-науковий інститут
економіки, управління та
природокористування
Науковий керівник: Пилипенко Ольга
Олегівна, к.е.н., доцент
Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка:
ECTS

КИЇВ – 2023

ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМ. В.І. ВЕРНАДСЬКОГО

Навчально-науковий інститут управління, економіки та природокористування

Кафедра фінансів та обліку

Освітній ступінь магістр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри
фінансів та обліку

Доц. Путінцев А.В.

“ ___ ” _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ

НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ

Процко Ярослав Олегович

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: «Фінансове планування в системі управління фінансами підприємства»

Науковий керівник роботи к.е.н., доц. Пилипенко О.О.

Затверджена наказом № _____ ректора ТНУ від _____

2. Строк подання студентом роботи 15.11.2023 р.

3. Вихідні дані до роботи: законодавчі й нормативні документи, що визначають умови функціонування підприємств, аналітичні та статистичні матеріали Державної служби статистики України, дані фінансової звітності ТОВ «Айті Сервіс Україна», наукові праці вітчизняних та зарубіжних економістів, присвячені проблемам фінансового планування на підприємстві.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) теоретичні основи фінансового планування на підприємстві, аналіз стану фінансового планування на ТОВ «Айті Сервіс Україна», шляхи вдосконалення фінансового планування на підприємстві.

5. Перелік графічного матеріалу таблиці, рисунки

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 1	к.е.н., доц. Пилипенко О.О.		15.09.2023
Розділ 2	к.е.н., доц. Пилипенко О.О.		02.10.2023
Розділ 3	к.е.н., доц. Пилипенко О.О.		23.10.2023
Вступ	к.е.н., доц. Пилипенко О.О.		30.10.2023
Висновки	к.е.н., доц. Пилипенко О.О.		06.11.2023

7. Дата видачі завдання 30.05.2023**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

Назва етапів магістерської роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1. Складання та затвердження плану керівником	30.05.23 – 15.09.23	
2. Написання 1-го розділу	15.09.23 – 02.10.23	
3. Написання 2-го розділу	02.10.23 – 23.10.23	
4. Написання 3-го розділу	23.10.23 – 30.10.23	
5. Написання вступу та висновків	30.10.23 – 06.11.23	
6. Подання роботи на кафедру	15.11.2023	
7. Проходження попереднього захисту роботи	17. 11.2023	

Магістрант

_____ (підпис)

Керівник роботи

_____ (підпис)

Процко Я.О.

(прізвище та ініціали)

Пилипенко О.О

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Процко Я.О. Фінансове планування в системі управління фінансами підприємства.

У роботі проаналізовано теоретичні положення фінансового планування на підприємстві та розроблено практичні напрями удосконалення процесу фінансового планування. Під час написання роботи було визначено теоретико-методичні та практичні аспекти фінансового планування на підприємстві; проведено аналіз стану фінансового планування на ТОВ «Айті Сервіс Україна»; виявлені особливості системи фінансового планування на підприємстві; здійснено моделювання та прогнозування фінансового стану підприємства, запропоновано шляхи вдосконалення фінансового планування та бюджетування на підприємстві.

Ключові слова: фінансове планування, бюджетування, прогнозування, моделювання, управління фінансами.

SUMMARY

Protsko Ya.O. Financial planning in the enterprise financial management system.

The work analyzed the theoretical provisions of financial planning at the enterprise and developed practical directions for improving the financial planning process. During the writing of the work, the theoretical, methodological and practical aspects of financial planning at the enterprise were determined; an analysis of the state of financial planning at IT Service Ukraine LLC was carried out; identified features of the financial planning system at the enterprise; modeling and forecasting of the financial state of the enterprise was carried out, ways of improving financial planning and budgeting at the enterprise were proposed.

Keywords: financial planning, budgeting, forecasting, modeling, financial management.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	9
1.1. Сутність, завдання та значення фінансового планування в діяльності підприємства.....	9
1.2. Види та етапи фінансового планування на підприємстві	16
1.3. Принципи та методи фінансового планування підприємства	22
Висновки до розділу 1.....	33
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ТОВ «АЙТІ СЕРВІС УКРАЇНА».....	34
2.1. Загальна організаційно-економічна характеристика ТОВ «Айті Сервіс Україна»	44
2.2. Аналіз фінансового стану ТОВ «Айті Сервіс Україна».....	43
2.3. Особливості системи фінансового планування на ТОВ «Айті Сервіс Україна»	49
Висновки до розділу 2.....	55
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	57
3.1. Моделювання та прогнозування фінансового стану ТОВ «Айті Сервіс Україна»	57
3.2. Розробка заходів щодо вдосконалення фінансового планування на ТОВ «Айті Сервіс Україна»	66
3.3. Напрями удосконалення бюджетування на підприємстві.....	73
Висновки до розділу 3.....	84
ВИСНОВКИ	86
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	90
ДОДАТКИ.....	95

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Фінансове планування для підприємства грає особливу роль у забезпеченні фінансової стійкості, оскільки воно пов'язане із ресурсним чинником – формуванням, розміщенням і використанням фінансових ресурсів та отриманням прибутку на капітал, вкладений у господарську діяльність. Саме у процесі фінансового планування економічно обґрунтовується потреба підприємства у капіталі, створюються передумови фінансової стійкості підприємства. Підприємствам необхідно вміло керувати активами та джерелами їх формування. Цьому має сприяти ефективна організація фінансового планування.

Досвід багатьох компаній промислово розвинених країн показує, що в умовах сучасного ринку з його жорсткою конкуренцією фінансове планування є найважливішою умовою їхнього виживання, економічного зростання та процвітання. Саме воно дозволяє більш ефективно організувати свою виробничо-господарську та фінансово-економічну діяльність, виявити існуючі проблеми на підприємстві та намітити необхідні заходи щодо їх подолання в майбутньому.

Тема фінансового планування розкрита у наукових працях таких вчених, як: Білик М. Д., Бланк І. А., Василик О. Д., Кірейцев Г. Г., Орлов О.О., Поддєрьогін А. М., Савчук В. П., Філімоненков О. С., Шеремет А. Д.,

У нашій країні практика ефективного фінансового планування все ще перебуває в зародковому стані, стикаючись з об'єктивними економічними труднощами, недосконалою нормативною базою і недостатньою підготовкою фахівців для роботи в кризових економічних умовах. Подальше просування країни по шляху ринкових реформ і подолання кризових економічних тенденцій дозволить повною мірою використовувати теоретичні результати і практичний досвід фінансового планування.

Об'єктом дослідження виступає процес фінансового планування на підприємстві.

Предметом дослідження є особливості фінансового планування на ТОВ «Айті Сервіс Україна».

Основна мета даної роботи – дослідити теоретичні та практичні основи фінансового планування на підприємстві та розробити заходи щодо удосконалення даного процесу.

Виходячи з мети, в процесі дослідження були поставлені **наступні завдання**:

- дослідити сутність та завдання фінансового планування та його значення в діяльності підприємства;
- охарактеризувати основні види та етапи проведення фінансового планування на підприємстві;
- розглянути принципи і методи здійснення фінансового планування;
- навести загальну організаційно-економічну характеристику ТОВ «Айті Сервіс Україна»;
- проаналізувати фінансовий стан ТОВ «Айті Сервіс Україна»;
- навести особливості системи фінансового планування на підприємстві;
- провести моделювання та прогнозування фінансового стану підприємства;
- розробити комплекс заходів щодо удосконалення фінансового планування та бюджетування на ТОВ «Айті Сервіс Україна».

Аналізуючи систему фінансового планування на ТОВ «Айті Сервіс Україна», були застосовані такі **прийоми і методи** як горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, коефіцієнтний аналіз коефіцієнтів (відносних показників), порівняльний аналіз, методи екстраполяції тренду, кореляційно-регресійний аналіз.

Інформаційною базою дослідження для підготовки кваліфікаційної роботи стала фінансова звітність підприємства ТОВ «Айті Сервіс Україна» за 2019-2022 роки, інші нормативні документи та закони України.

При розгляді теоретичних аспектів фінансового планування, були використані різні учбові посібники, статті періодичних видань.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна роботи полягає в удосконаленні методичних підходів до здійснення оцінювання ефективності управління процесом фінансового планування на основі розробленої системи показників і застосування методів таксономічного та факторного аналізу на підприємствах галузі інформаційних технологій.

Практичне значення отриманих результатів. Отримані результати дослідження корисно використати в діяльності підприємств, фінансистам в їх повсякденній аналітичній роботі та прийнятті управлінських рішень при здійсненні фінансового планування на підприємстві.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Основні положення та результати, що наведені в магістерській роботі, обговорювалися на VII міжнародній науково - практичній конференції: «Теоретичні аспекти та практичні проблеми управління, економіки та природокористування в Україні», (Таврійський національний університет ім. В.І. Вернадського, м. Київ, 2-3 листопада 2023 р.).

Структура і зміст роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Сутність, завдання та значення фінансового планування в діяльності підприємства

В умовах ринкової економіки найважливішим чинником, що визначає масштаб і швидкість розвитку підприємства, є кількість і структура наявних фінансових ресурсів. Без впевненості у фінансових можливостях і перспективи стабільного фінансового становища бізнес не може досягти стабільного економічного розвитку. Для ефективного управління підприємством необхідно визначити обсяг майбутніх фінансових ресурсів, спрогнозувати можливий потенціал підприємства, оптимально поєднати наявні на підприємстві можливості виробництва продукції з поточним попитом і пропозицією на ринку. Це становить сутність фінансового планування.

Досвід зарубіжних компаній та українських підприємств показує, що недооцінка планування, особливо фінансового, і нехтування ним може призвести до значних і необґрунтованих фінансових втрат і, зрештою, до банкрутства.

Процес фінансового планування активно впливає на всі сторони діяльності підприємства, сприяє раціональному використанню фінансових ресурсів, забезпечує розробку та раціональність планів шляхом вибору об'єктів фінансування та розподілу коштів відповідно до їх витрачання на певні заходи.

Фінанси охоплюють усі сфери підприємницької діяльності, а фінансове планування представляє ці сфери відповідними фінансовими показниками, які керівництво використовує для управління бізнесом [21].

Функція планування в системі управління підприємством є однією з основних і стрижневих функцій, що визначає кінцеві результати виробничої, маркетингової, економічної, фінансової та інвестиційної діяльності. У процесі планування було визначено основний напрямок розвитку підприємства. На основі дослідження ринку підприємство визначає вид і кількість продукції, потреби в ресурсах і ефективність їх використання. Планування дає підприємству основу прийняття оптимальних управлінських рішень, знижує ризики і сприяє пошуку найбільш підходящих варіантів дій.

Планування являється процесом розробки деталізованого порядку дій на наступні періоди та для того, щоб можна було впровадити стратегію. Окрім цього фінансове планування має займати важливе місце у такій складовій управління як фінансовий менеджмент. До основних таких складових відносять процесі, пов'язані із плануванням, організацією, мотивацією та контролем фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання.

До основних об'єктів фінансового планування відносять об'єкти, пов'язані із:

- рухом фінансово-грошових ресурсів;
- фінансовими відносними, які можуть виникати у процесі формування, розподілу та використанню фінансово-грошових ресурсів;
- вартісними пропорціями, які можуть бути утворені у процесі того, як розподіляються фінансові ресурси [6, с. 105].

Окрему увагу слід приділити завданням, які ставить перед собою фінансове планування. Так, ці завдання формуються залежно від особливостей фінансової або інвестиційної політики суб'єкта господарювання. До основних таких завдань відносять завдання, пов'язані із:

- тим як управляють фінансово-грошовими потоками на підприємстві;
- забезпеченням необхідною величиною фінансових ресурсів різних видів діяльності підприємства (операційна, інвестиційна та фінансова);

- розподілом прибутку залежно від інтересів, які сформовані підприємством, акціонерами або іншими інвесторами;
- визначення напрямів для вкладення капіталу, які будуть ефективними;
- оцінкою того чи раціонально використовується капітал на підприємстві;
- тим, щоб установлювались раціональні фінансові відносини з іншими учасниками ринку (суб'єкти господарювання, банки, інвестиційні фонди, страхові компанії);
- тим, щоб забезпечувалось виконання підприємствами своїх зобов'язань перед податковими органами, банківськими установами та іншими кредиторами;
- тим, щоб виявлялись внутрішньогосподарські резерви та пов'язані із мобілізацією наявних різновидів ресурсів для того, щоб можна було збільшити прибуток від різних видів діяльності;
- тим, щоб забезпечувався контроль за фінансовим станом, рівнем платоспроможності та кредитоспроможності суб'єкта господарювання;
- аналізом взаємозалежності рішень щодо різних аспектів (дивіденди, фінансування, інвестиції);
- прогнозуванням майбутнього наслідку від прийнятого рішення за для того, щоб попередити небажані результати;
- ефективним використання прибутку;
- здійсненням оперативного контролю за тим як функціонує суб'єкт господарювання по центрам фінансової відповідальності.

У табл. 1.1 наведено аналіз трактування сутності фінансового планування вітчизняними науковцями.

Таблиця 1.1

Аналіз трактування сутності фінансового планування вітчизняними науковцями

Автор	Визначення
Тешєва Л.В. [32]	Фінансове планування - це процес систематичної підготовки управлінських рішень, що впливають на забезпечення фінансовими ресурсами, необхідними для нормального відтворювального процесу, їх формулювання та реалізація відповідно до виробничо-фінансового плану, який забезпечує найбільш раціональне вирішення завдань у плановому періоді.
Максімова М. В., Щербина А. І. [17]	Фінансове планування слід розглядати як галузь управлінської діяльності, спрямовану на розробку фінансового плану з метою підвищення ефективності фінансової діяльності компанії та забезпечення її подальшого розвитку в майбутньому.
Каламбет С.В. [13]	Розробка систем фінансового планування, які забезпечують реалізацію фінансової стратегії протягом планового періоду в конкретних сферах фінансової діяльності компанії.
Злобіна К.С. [10]	Процес формулювання та прийняття кількісних і якісних цілей, а також визначення шляхів їх найефективнішого досягнення.

Джерело: сформовано на основі джерел [10, 13, 17, 32]

Роль фінансового планування на сучасному етапі розвитку економіки полягає у тому, що воно:

- визначає орієнтири, які направляють та формують розвиток та напрям діяльності суб'єктів господарювання;
- дозволяє обрати найбільш ефективні напрями розвитку суб'єкта господарювання із всіх альтернативних варіантів;
- визначає економічну ефективність діяльності суб'єкті господарювання, з точки зору перспективи;
- сприяє тому, щоб ставились конкретні цілі, які мають бути мотивом для більш ефективної роботи персоналу та що дозволяє сформувати комплекс показників для аналізу [3, с. 95].

Фінансове планування, як і будь-яка інша діяльність, має цілі та завдання.

Метою фінансового планування є визначення можливих притоків і відтоків грошових коштів протягом планового періоду.

Фінансове планування можна розглядати як завдання за окремими показниками, або як фінансовий документ, що забезпечує взаємозв'язок між показниками розвитку компанії та наявними ресурсами, взаємодію загальної величини коштів, що беруть участь у відтворювальному процесі та кругообігу грошового капіталу.

Основним завданням фінансового планування є забезпечення нормального відтворювального процесу необхідними фінансовими ресурсами, їх формування та використання.

Другим завданням є захист інтересів акціонерів та інших інвесторів. Бізнес-план, що включає детальне фінансове обґрунтування інвестиційного проекту, є для інвесторів основним документом, що стимулює вкладення капіталу.

Третє завдання - гарантувати виконання зобов'язань підприємства перед бюджетом і позабюджетними фондами, банками та іншими кредиторами. Оптимальна структура капіталу підприємства генерує максимальний прибуток і максимізує платежі до державного бюджету.

Четверте завдання - виявлення резервів і мобілізація ресурсів для ефективного використання прибутку та інших доходів.

П'яте завдання - управління фінансовим станом, платоспроможністю та кредитоспроможністю підприємств.

Логічна послідовність процесу планування наведена на рис. 1.1.

Завданням фінансового планування є виявлення загальної потреби підприємства у фінансових ресурсах, у такій кількості, яка забезпечить його нормальну діяльність поряд з виконанням зобов'язань перед його кредиторами, такими як банки, бюджет тощо. ресурсів, як окремих підрозділів, так підприємствам загалом [41].

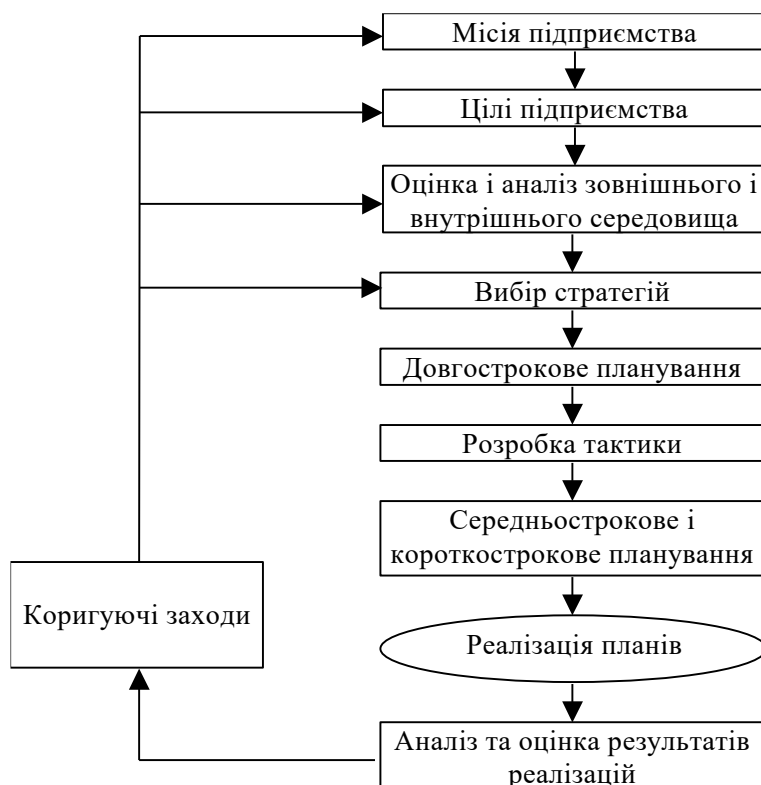

Рис. 1.1. Логіка планування

Планування поєднує структурні підрозділи підприємства із загальними цілями, забезпечує всім процесам односпрямованість та узгодженість, що дозволяє найбільш повно та ефективно використовувати наявні ресурси, комплексно, ефективно та своєчасно вирішувати різні управлінські завдання.

Основними чинниками зростаючої ролі планування за умов сучасної ринкової економіки є [23]:

- рухливість та змінність зовнішнього середовища функціонування підприємства;
- збільшення розмірів підприємства та розширення його діяльності;
- зростання значення часу; обмежені ресурси;
- складність та комплексність економічних завдань та ін.

Використання фінансового планування має такі важливі переваги:

- Здатність передбачати різноманітні майбутні ситуації та заздалегідь готувати альтернативні варіанти планів розвитку компанії;

- Поліпшення координації дій всередині організації;
- Допомагає більш раціонально розподіляти ресурси;
- Чітко визначити обов'язки та відповідальність співробітників компанії для виконання планових завдань;
- Поліпшення організаційного контролю тощо.

Успішне функціонування підприємства багато в чому залежить від наявності необхідних ресурсів і ефективності їх використання. Це можна зробити шляхом планування. Основним органом планування підприємства є його ресурси. У процесі планування визначаються їх потреби, оптимальні обсяги, напрямки та умови використання, способи споживання та способи поповнення.

Виділяють такі основні завдання фінансового планування для підприємства, показані на рис. 1.2.

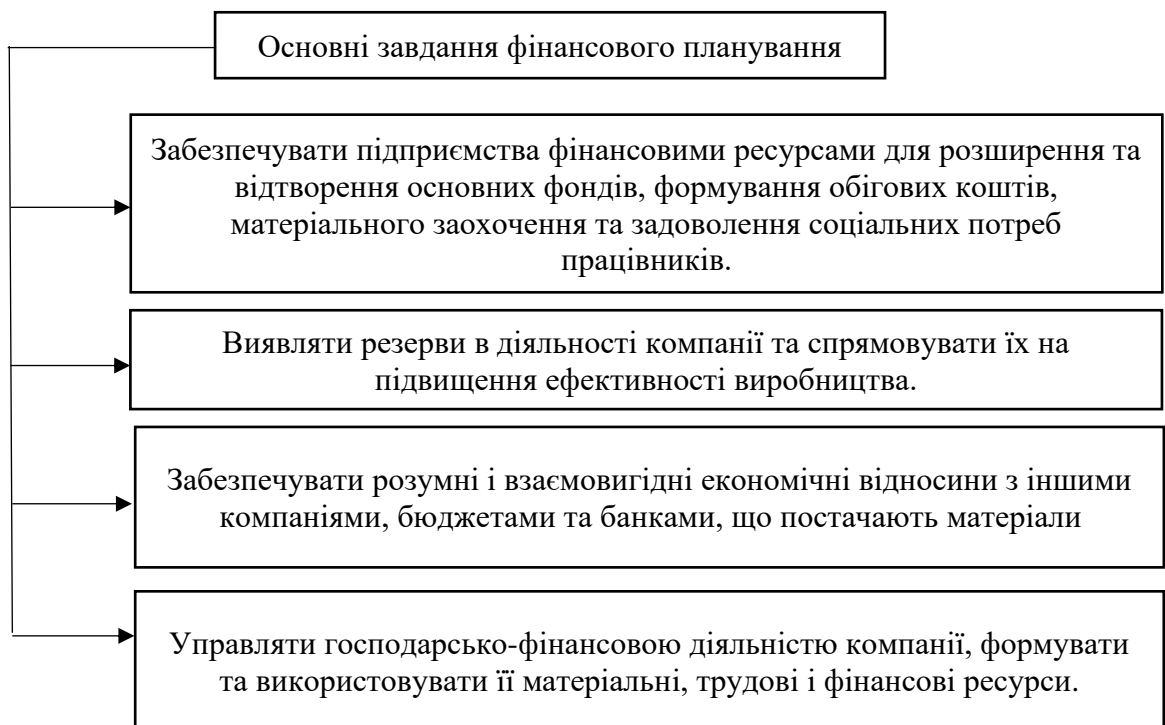

Рис. 1.2. Основні завдання фінансового планування [15]

Таким чином, фінансове планування охоплює найважливіші аспекти фінансово-господарської діяльності підприємства, забезпечує необхідний

контроль за формуванням і використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів та створює необхідні умови для зміцнення фінансового стану підприємства. Фінансове планування - це комплекс заходів щодо розробки фінансових планів, що охоплюють усі сфери підприємницької діяльності. Він може визначити потенціал підприємства та оптимально зв'язати наявні можливості підприємства з виробництва продукції з існуючим попитом і пропозицією на ринку.

1.2. Види та етапи фінансового планування на підприємстві

В умовах ринкової економіки компанії є незалежними та відповідальними за результати своєї діяльності, а тому повинні бути об'єктивними у визначенні тенденцій розвитку свого фінансового стану та майбутніх фінансових можливостей.

Залежно від того, на що спрямована основна ідея планування - на минуле, теперішнє чи майбутнє, можна виділити чотири основні типи планування

- 1) Реактивне (орієнтоване лише на минуле);
- 2) інактивне (адаптується лише до сьогодення);
- 3) преактивне (підприємницький тип: вважає за краще зосереджуватися лише на майбутньому);
- 4) інтерактивне (зосереджується на взаємодії всіх найкращих ідей планування).

Кожен із вказаних видів планування має свої цілі та характеризується своїм змістом (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Цілі та зміст видів фінансового планування

Види фінансового планування	Цілі планування	Зміст
Реактивне	Відсутні чіткі цілі. Пошук починається, коли проблема вже очевидна	Підхід заснований на екстраполяції минулих тенденцій
Інактивне	Розробляється велика кількість варіантів можливих напрямів розвитку	Підхід заснований на досягнутих цілях. Недостатньо використовуються відкриті можливості
Преактивне	Розробляються багато різних альтернатив, але як правило, цілі не визначаються	Попередження майбутнього. Енергійний пошук нових ідей
Інтерактивне	Цілі конкретні, орієнтовані на зростання. Розробляється багато різних альтернатив	Він базується на основних принципах участі, безперервності, координації та інтеграції. Він використовує багато інформації і вимагає підприємницької інтуїції.

Особливістю реактивного планування є використання генетичного підходу, коли вся проблема вивчається з погляду її виникнення та минулого розвитку. Планування здійснюється за принципом «згори донизу». Спочатку уточнюються потреби нижчих структурних підрозділів, які оформлюються у вигляді планів. Ці матеріали передаються наступному рівню управління. Останні коригують та знову переносяться на наступний рівень.

Найбільш характерними позитивними рисами реактивного типу фінансового планування є:

- 1) використання минулого досвіду підприємства;
- 2) збереження наступності цілей, методів управління, що не призводить до різких необдуманих змін;
- 3) збереження традицій, що створює відчуття захищеності у співробітників компанії.

При всіх вищезгаданих перевагах реактивного типу планування йому притаманні такі недоліки:

- 1) розглядається не як система, а як проста одиниця, сукупність елементів;
- 2) відсутність гнучкого підходу, що враховує сьгоднішні зміни;
- 3) недотримання принципу участі, тобто плануванням переважно займаються лише вищі керівники підприємства;
- 4) знижує загальну ефективність підприємства.

Це пов'язано з тим, що вимоги нижчих рівнів компанії беруться до уваги лише один раз, а потім переглядаються в бік зменшення. Тому менеджери в підгалузевих секторах схильні завищувати витрати, що призводить до неефективного використання економічних ресурсів.

Інактивне планування. Цей тип планування сприймає існуючі умови як прийнятні. Відмінною рисою інактивізму є інертність, задоволеність наявним становищем. Головний принцип інактивного планування – «планування мінімум необхідного».

Позитивним у неактивному плануванні є обережність у плануванні фінансово-господарської діяльності. Багато державних підприємств тяжіють до інактивного та реактивного планування.

Недоліки інактивного планування:

- 1) нездатність адаптуватися до змін. Підприємства ефективно працюють лише у стабільних, сприятливих умовах. При цьому виживають ті, чий дохід не залежить від ринку, а формуються за рахунок бюджетних коштів;
- 2) недостатня реалізація творчого потенціалу працівників компанії, обмеження їхньої службової самостійності.

Преактивне планування спрямоване на подальші зміни та бажання їх прискорити. Цей тип планування передбачає, що майбутнє організації знаходиться під контролем і є продуктом творчих дій учасників планування. Цей тип планування передбачає управління підприємством зверху вниз, і коли цілі та

стратегії формуються на вищому рівні, на нижчих рівнях визначаються цілі та програми дій.

Переваги превентивного планування:

- 1) адекватна оцінка навколишнього середовища та прагнення враховувати його чинники у процесі планування;
- 2) принцип участі у створенні планів і максимальної мобілізації творчого потенціалу учасників планування.

До недоліків превентивного планування належать:

- 1) недостатнє використання накопиченого досвіду;
- 2) надмірне захоплення новими методами дослідження.

Інтерактивне планування – це планування, яке використовується передовими підприємствами. Його мета – проектувати майбутнє. Інтерактивне планування має дві основні особливості:

- 1) на основі принципу участі та максимального використання творчих здібностей учасників планування;
- 2) передбачає, що майбутнє підприємства підконтрольне і значною мірою є результатом свідомих дій шляхом навчання планувальників.

Отже, реальність фінансових планів великою мірою залежить від вибору планування, і навіть використання прогресивних методів обґрунтування поставлених завдань.

Науковці стратегічне планування розподіляють його на загальне укрупнене та програмне. Завдання укрупненого (рамкового) планування полягають у плануванні зростання у довгостроковій перспективі, пристосуванні до структурних зрушень, отриманні необхідних доходів. Завдання програмного планування полягають у визначенні конкретної виробничої структури, виборі збутових ринків та ін. [41, с. 530].

Відзначимо про те, що стратегічне планування має бути обов'язковим лише для підприємств великого типу. Їх часові горизонти мають співпадати із

термінами довгострокового планування. Стратегічне планування часто використовують для того, щоб обґрунтувати та формувати інвестиційну політику.

Тактику розглядають як частину загальної стратегії, що підпорядкована їй і виконує її обслуговування. Для неї є характерне дослідження засобів, прийомів, способів досягнення поставлених завдань і цілей, ліній поведінки різних об'єктів. Сутність тактики полягає у тому, що вона є лінією поведінки, яку розраховують на досить короткі періоди, при цьому визначають завдання і відповідні форми досягнення економічних цілей, які було поставлено.

За такою ознакою як строки планування можливо виділити стратегічне, тактичне, довгострокове та середньострокове планування. Кожен із видів фінансового планування знаходиться у тісному взаємозв'язку та має здійснюватися послідовно.

На наступному етапі охарактеризуємо основні етапи фінансового планування.

Фінансове планування для підприємства є складним процесом і містить такі етапи (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Основні етапи фінансового планування на підприємстві

I-етап	Аналіз фінансової ситуації
II-етап	Розроблення загальної фінансової стратегії підприємства
III-етап	Складання поточних фінансових планів
IV-етап	Коректування і конкретизація фінансового плану
V-етап	Розроблення оперативних фінансових планів
VI-етап	Аналіз і контроль виконання фінансових планів

Першим кроком є аналіз минулих фінансових показників компанії. Використовуються дані з фінансових документів, таких як баланси, звіти про

прибутки і збитки та звіти про рух грошових коштів. Основна увага приділяється продажам, витратам, прибутку та іншим показникам. Такий аналіз дозволяє оцінити фінансові результати діяльності компанії та виявити проблеми, які виникають під час виробничо-господарської діяльності.

На другому етапі розробляються фінансові стратегії та політики на основі основних напрямків фінансової діяльності компанії та готуються основні прогностичні документи щодо довгострокового фінансового плану.

На третьому етапі розробляється поточний фінансовий план для визначення та уточнення ключових показників прогностичних фінансових документів.

На четвертому етапі відбувається узгодження показників фінансового плану з виробничими, комерційними, інвестиційними та іншими планами і програмами, що розробляються на підприємстві.

П'ятий етап - виконання оперативного фінансового плану, який визначає розвиток поточної, виробничої, комерційної та фінансової діяльності компанії і впливає на кінцеві фінансові результати всіх видів діяльності.

Процес корпоративного фінансового планування завершується аналізом і контролем виконання фінансового плану. Тому шостий етап полягає у визначенні фактичних кінцевих фінансових результатів діяльності підприємства, порівнянні їх із запланованими показниками, виявленні причин відхилень від запланованих показників та формулюванні заходів щодо запобігання негативним явищам.

Таким чином, існує багато типів планів, залежно від різних критеріїв та характеристик. У кожного з планів можуть бути стратегії і тактики для його реалізації. Вони розрізняються за метою, змістом, термінами і масштабами впливу розробки. Тактичне планування деталізує стратегічне планування, але сфера його застосування звужилася. Фінансове планування здійснюється в 5 послідовних етапів: аналіз фінансового становища, розробка і складання

фінансової стратегії підприємства, узгодження поточного фінансового плану і розробка оперативних фінансових планів.

1.3. Принципи та методи фінансового планування підприємства

Принципи фінансового планування - це загальні положення, які лежать в основі процесу планування, незалежно від їх функціональної спрямованості. Основні принципи фінансового планування наведено на рис. 1.2.

Принцип єдності (цілісності) означає системний характер фінансового планування, тобто наявність окремих елементів у системі фінансового планування, їх взаємозв'язок і спрямованість усіх елементів на досягнення єдиної мети.

Наступний принцип полягає в тому, що до процесу фінансового планування повинні бути залучені фахівці різних функціональних підрозділів, оскільки фінансове планування об'єднує показники різних аспектів діяльності компанії.

Рис 1.2. Загальні принципи фінансового планування [23]

Принцип безперервності означає послідовність процесу планування протягом певного періоду часу та варіативність фінансового планування в різні періоди.

Принцип гнучкості - здатність змінювати спрямованість фінансового планування у відповідь на зміни у зовнішньому та внутрішньому середовищі.

Принцип точності - максимально можлива точність планових показників та їх характеристик на рівні оперативного фінансового планування.

Принцип взаємозамінності означає проведення різних планових розрахунків і вибір найбільш вигідної альтернативи для розвитку підприємства.

Принцип адекватності означає вибір найбільш доцільної та адекватної моделі або методу фінансового планування з урахуванням конкретних економічних явищ і моделей розвитку процесів.

Принцип ефективності полягає в забезпеченні досягнення певних вигод, тобто додаткових ефектів, за рахунок організації фінансового планування. Цей принцип означає необхідність оцінювати витрати організації на фінансове планування та порівнювати їх з ефективністю його впровадження.

Сутність принципів фінансового планування полягає у тому, що воно є вихідними положеннями та правилами, які дозволяють формувати прогнози, обґрунтовувати плани та їх доцільність, системність, структура, логіка та організація.

Основними принципами фінансового планування є:

1. Принцип, пов'язаний із науковою обґрунтованістю планів. Суть даного принципу полягає у тому, що він дозволяє розробляти комплекс головних індикаторів фінансових планів на основні техніко-економічних характеристик. При цьому будуть використовуватися матеріали аналізу, чинна нормативно-правова база, світовий досвід по даному питанню. Окрім цього його

характеристикою є те, що при ньому використовується нормативна база, пов'язана із фінансовим плануванням, економіко-математичним моделюванням

2. Принцип, пов'язаний із комплексністю планування. Суть даного принципу полягає єдності планів та їх ресурсного забезпечення як з галузевої точки зору, так і в цілому по підприємствах та включаючи, будь-який аспект відновних процесів, які базуються на взаємозалежному характеру обсягів суб'єкта господарювання та фінансового ресурсу.

3. Принцип, пов'язаний із системністю планування. Суть даного принципу полягає у системному характері дослідження та розрахунку індикаторів фінансових планів, розподілу фінансових планів. Окрім цього він характеризується визначенням комплексу індикаторів та методів для різноманітних об'єктів та які розроблені логічно. Принцип проявляється у процесі планування фінансових результатів та їх складових, так як зв'язують потребу у ресурсах, які потрібні для того, щоб виконувались прогностичні обсяги по різним видам діяльності (операційна, фінансова, інвестиційна).

4. Принцип, пов'язаний із орієнтацією планів на конкретні сфери діяльності суб'єкта господарювання (економічна та соціальна). Суть даного принципу полягає у тому, що відбувається спрямування грошових коштів на економічну сферу діяльності суб'єкта господарювання, розвивається науково-технічний прогрес у виробничому процесі, створюються нові робочі місця, вдосконалюється організація праці, задовольняються соціальні потреби.

5. Принцип, пов'язаний із оптимальністю фінансового планування. Мова йде орієнтацію на найкращий варіант плану та на ефективний рівень того, як використовуються фінансові ресурси, як формується їх оптимальна структура та за допомогою порівняльного розрахунку та врахування зарубіжного досвіду.

6. Принцип, пов'язаний із визначенням провідних ланок та напрямів. Кожний конкретний етап розвитку суб'єкта господарювання має передбачати за даним принципом, формування пріоритетного напрямку розподілу фінансових

ресурсів на першочергові потреби та для того, щоб прискорювався економічний рівень розвитку підприємства.

7. Принцип, пов'язаний із взаємозв'язком поточного та стратегічного плану. Даний принцип свідчить про те, що перспективні плани займають провідну роль та являється прогностичними планами. Вони мають конкретизуватися у поточному плану, де має передбачатися мобілізація матеріального, трудового та фінансового ресурсу щодо конкретних планових періодів. Окрім цього тісний взаємозв'язок поточного та перспективного плану має забезпечувати їх безперервний характер.

8. Принцип, пов'язаний із координацією та узгодженістю плану. Суть даного принципу полягає у взаємній узгодженості різних видів координації (внутрішньогосподарська та внутрівідомча) фінансового ресурсу по тому, куди він використовується [30, с. 255].

Багато економістів використовують майже однакову класифікацію методів планування [68, с. 29]. Класифікацію методів планування за різними ознаками наведено в табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Класифікація методів планування

Класифікаційні ознаки	Методи планування
Вихідна позиція для розробки плану	<ul style="list-style-type: none"> • Ресурсний (за можливостями) • Цільовий (за потребами)
Принципи визначення планових показників	<ul style="list-style-type: none"> • Екстраполяційний • Інтерполяційний • Інтерполяційний
Спосіб розрахунку планових показників	<ul style="list-style-type: none"> • Статистичний (пересічних показників) • Чинниковий • Нормативний
Узгодженість ресурсів та потреб	<ul style="list-style-type: none"> • Балансовий • Матричний

Продовження табл. 1.3

Варіантність розроблених планів□	<ul style="list-style-type: none"> •<u>Одноваріантний</u> (інтуїтивний)¶ •<u>Поліваріантний</u>¶ •Економіко-математичної оптимізації□
Спосіб виконання розрахункових операцій□	<ul style="list-style-type: none"> •Ручний¶ •Механізований¶ •Автоматизований□
Форма подання планових показників□	<ul style="list-style-type: none"> •Табличний¶ •Лінійно-графічний¶ •Логіко-структурний (сітьовий)□

Планування фінансових показників підприємства здійснюється за допомогою певних методів. Використовуються такі підходи при плануванні корпоративної діяльності [1, с. 227-228; 3, с. 167-168]: стандартизація, нагляд, калькуляційний аналіз, бухгалтерський баланс, метод оптимізації прийняття планових рішень, економіко-математична модель, бюджет тощо.

Сучасна практика фінансового планування виділяє такі методи, відображені на рис. 1.3.

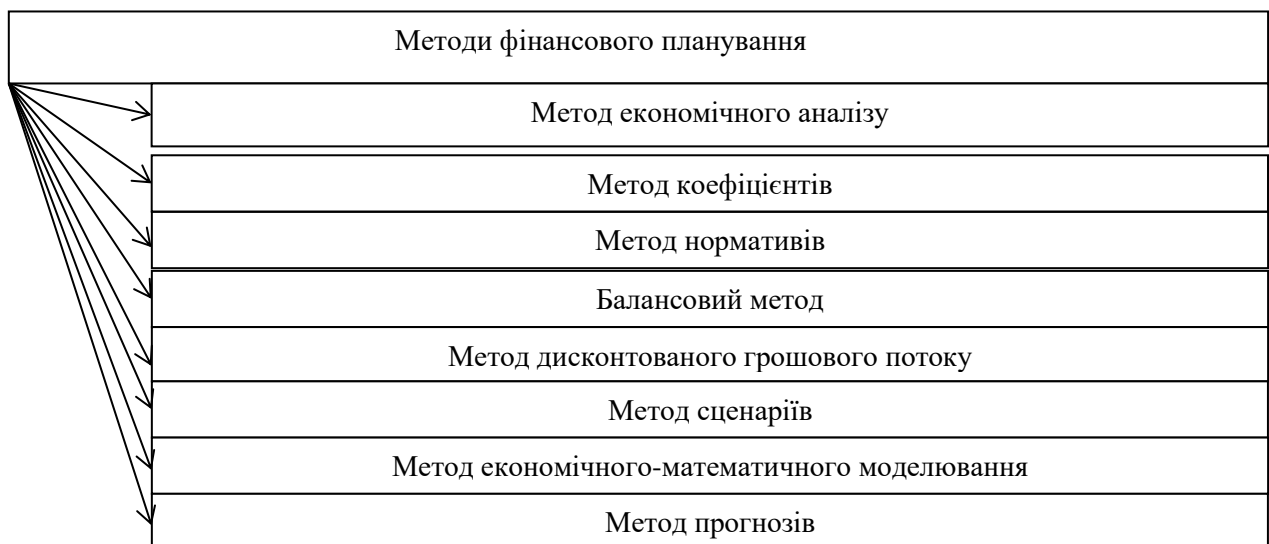

Рис. 1.3. Методи фінансового планування

Суть методу планування за нормативними фінансовими показниками полягає в розрахунку фінансових потреб і фінансових ресурсів підприємства відповідно до заздалегідь визначених техніко-економічних критеріїв. До таких критеріїв належать податкові ставки, пільги зі сплати мита та зборів, норми амортизації, потреба в оборотному капіталі тощо.

Перевагою нормативного підходу до планування є його простота. Знаючи нормативні та фактичні показники, легко розрахувати відхилення та вжити заходів для їх усунення. Таким чином, основними питаннями фінансового менеджменту підприємств є формування економічно обґрунтованих норм і нормативів, формування та використання фінансових ресурсів, організація та контроль за їх дотриманням відповідними структурними підрозділами.

Недоліками нормативного підходу є мінливість стандартів централізованого нагляду та необхідність коригування внутрішніх стандартів підприємств у відповідь на зміну умов роботи.

Метод розрахунку та аналізу планових фінансових показників передбачає аналіз фактичних значень фінансових показників та показників зміни протягом планового періоду і розрахунок планових значень показників. Цей метод ґрунтується на експертних оцінках. Тому недоліком розрахунково-аналітичного методу є необхідність розробки декількох варіантів фінансового планування.

Метою планування фінансових показників за допомогою балансового підходу є розробка балансу для співвіднесення наявних фінансових ресурсів з реальними потребами. Перевагами цього підходу є його раціональність і реалістичність, а також те, що елементи доходів і витрат чітко розмежовуються і обліковуються окремо. До недоліків можна віднести розрахунки, які не враховують динаміку, наприклад, оцінки ринку капіталу, ринкову кон'юнктуру та інфляцію.

Суть методу оптимізації планових рішень полягає в розробці декількох варіантів планового розрахунку і виборі найбільш прийняттого, тобто

найкращого з точки зору мінімальних витрат і максимального результату. Цей метод поєднує в собі переваги нормативного, розрахунково-конструктивного та балансового методів, але через відсутність достовірних вихідних даних для фінансового планування фактичні показники будуть суттєво відрізнятися від запланованих.

Математична модель економічного процесу - це математичний опис структури цього явища та факторів, що впливають на його зміну, за допомогою математичних символів і методів.

Перевагами цього методу є незалежність спостерігача та можливість виявлення факторів, що впливають на об'єкт дослідження. Якщо розраховані показники суттєво відрізняються від фактичних, можна зробити висновок, що модель не може бути використана для планування, що також є недоліком економетричного методу.

Основним методом узагальнення є економіко-статистичний метод, який вивчає закономірності зміни показників і прогнозує тенденції на майбутні періоди. Незважаючи на відносну простоту цього методу, він має найнижчу точність прогнозування, оскільки не може врахувати нові тенденції та фактори, що впливають на динаміку даного показника.

Бюджетний метод - це процес, який передбачає планування, облік, аналіз і контроль фінансових результатів діяльності підприємства, а також управління його діяльністю для досягнення оптимальних результатів.

Бюджетування допомагає визначити операції, необхідні для досягнення цілей підприємства. Бюджетування є корисним інструментом для уточнення і деталізації стратегічних планів підприємства, покращення зв'язку та координації між різними підрозділами і видами діяльності, а також для забезпечення узгодження інтересів окремих працівників і груп працівників. Він допомагає керівникам на всіх рівнях досягти поставлених завдань, контролювати поточну

діяльність, забезпечувати планову дисципліну і підвищувати професіоналізм менеджерів.

Важливим методом фінансового планування являється процес економічного аналізу фінансового стану за конкретні періоди. Даний метод являється не лише зіставлення інформаційних даних звітного та планового періоду для того, щоб виявити відхилення, а й є способом того, як визначаються основні закономірності, динаміка руху показників натурального та вартісного характеру, внутрішнього резерву суб'єкта господарювання.

Для того, щоб відбувалось забезпечення доцільності фінансового планування, важливим моментом являється виявити та оцінити динаміку зміни індикаторів суб'єкта господарювання. Саме тому, слід проаналізувати:

- зміну, яка стосується обсягу продажу кожного із видів продукції, яка виробляється;
- зміну у величині прибутку та показників, які стосуються рентабельності;
- умов розрахунків зі споживачем та постачальниками продукції;
- динаміку та структуру грошових операцій;
- динаміку та склад необоротних та оборотних активів;
- динаміку та склад власного капіталу та поточних і довгострокових зобов'язань;
- обсяги інвестицій та рівень ефективності їх використання;
- цінову політику стосовно товарів, які реалізуються

Фінансове становище суб'єкта господарювання являється складною комплексною категорією, яка потребує науково-обґрунтованого підходу та спеціального методу дослідження за для того, щоб сформувати об'єктивну оцінку та виявити можливість для подальших вдосконалень.

Фінансовий аналіз розподіляють на внутрішній та зовнішній. Для того, щоб можна було виконувати внутрішній аналіз повинна використовуватися

інформація, яка циркулює у системі управління, тоді як для зовнішнього аналізу використовують інформацію офіційних форм фінансових звітів.

Основним змістом зовнішнього фінансового аналізу являються такі етапи, його здійснення:

- етап, пов'язаний із аналізом індикаторів прибутковості;
- етап, пов'язаний із аналізом індикаторів рентабельності;
- етап, пов'язаний із аналізом фінансового становища, ліквідності, платоспроможності;
- етап, пов'язаний із економічною діагностикою фінансового становища суб'єкта господарювання та рейтинговою оцінкою його індикаторів [19, с. 58].

Суть внутрішнього фінансового аналізу полягає у тому, що його проводять для отримання ефективних управлінських рішень та для того, щоб формувались адекватні ринкові вимоги для системи, яка стосується управління фінансовими ресурсами суб'єкта господарювання. До нього відносять більш великі джерела інформації (фінансова та не фінансова), якщо порівнювати його із зовнішнім аналізом. Мова йде про інформацію із системи обліку та інформацію, як являється технічною, нормативною та плановою.

До основних суб'єктів зовнішнього фінансового аналізу відносять: банківську установу, податковий орган, ділового партнера, потенційного інвестора. Тоді як до суб'єктів внутрішнього фінансового аналізу відносять власника суб'єкта господарювання, працівника та управлінський персонал.

Основною метою аналізу фінансового стану являється своєчасне виявлення та усунення недоліків, які формуються внаслідок звичайної діяльності суб'єкта господарювання та формування шляхів покращення його фінансового становища.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- Завдання, пов'язані з оперативним виявленням та усуненням операційних проблем і пошуком резервів поліпшення фінансового стану підприємства;

- Завдання, пов'язані з прогнозуванням можливих фінансових результатів. Показники прибутковості з урахуванням реалій діяльності компанії та наявних ресурсів (власних або позикових);

- Завдання, пов'язані з розробкою моделей фінансового стану при різних варіантах використання фінансових ресурсів;

- Завдання, пов'язані з розробкою спеціальних заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання фінансових ресурсів і зміцнення фінансового стану підприємства.

До основних етапів моделювання аналізу фінансового стану відносять організаційний, практичний та результативний.

Для того, щоб на практиці реалізувати теоретичні основи моделювання фінансового стану суб'єкта господарювання слід побудувати організаційно-інформаційну модель, що являється одним із різновидів приймів формалізації аналітичних процесів у управлінні підприємством та має передбачати визначення деяких його елементів.

Так, організаційно-інформаційна модель аналізу фінансового становища являється стислою характеристикою аналітичних процесів щодо суб'єкта та об'єкта, які досліджуються. Окрім цього до характеристик відносять мету і завдання, систему індикаторів, які мають визначити параметри об'єкту, інформаційне та методичне забезпечення [7, с. 11].

Для характеристики майнового стану використовуються наступні показники: показники майнового стану; показники ліквідності та платоспроможності; показники фінансової стійкості.

До показників, що характеризують майновий стан, відносяться:

Розмір капіталу, що знаходиться в розпорядженні підприємства;

Частка основних засобів (активів);

Коефіцієнт зносу основних засобів (цей показник показує суму зношених основних засобів у відсотках від загальної вартості); та

Коефіцієнт оновлення основних засобів (цей показник показує частку основних засобів, придбаних, отриманих або створених підприємством);

Коефіцієнт вибуття основних засобів (цей показник показує частку основних засобів, ліквідованих, проданих або відчужених підприємством);

Основними показниками, що характеризують ліквідність та платоспроможність, є

- Власний капітал. Цей показник показує частку власного капіталу компанії, джерела коштів, що покриває суму поточних активів. Цей показник залежить від структури активів та фінансових ресурсів;

- Мобільність грошових коштів. Зростання цього показника є позитивною тенденцією;

- Загальний коефіцієнт покриття. Цей показник може характеризувати взаємозалежність активів і поточних зобов'язань. Для ефективного функціонування підприємства значення цього показника має бути більше 1;

- Коефіцієнт поточної ліквідності. Цей показник схожий на коефіцієнт покриття, але найменш ліквідні активи, тобто запаси, не враховуються і віднімаються;

- Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності). Вважається найсуворішим критерієм визначення ліквідності компанії, відображає частину короткострокових зобов'язань, яка має бути погашена негайно, і має нормативне значення 0,2;

- Частина поточних активів відводиться під запаси.

Однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства є забезпечення його стабільності в майбутньому.

Коефіцієнт концентрації капіталу повинен характеризувати частку капіталу в загальному обсязі фінансових ресурсів, інвестованих у діяльність підприємства.

Коефіцієнт фінансової залежності вважається оберненим до коефіцієнта концентрації капіталу.

Коефіцієнт достатності капіталу дозволяє визначити, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності.

Таким чином, у ринкових умовах фінансове планування є основним елементом управління підприємством. Сьогодні вимоги до системи фінансового планування значно зростають, і цього слід домагатися вдосконаленням самих методів з урахуванням їх переваг та недоліків.

Висновки до розділу 1

Фінансове планування - це комплекс заходів щодо розробки фінансових планів, що охоплюють усі сфери підприємницької діяльності. Воно може визначати потенціал підприємства та оптимально зв'язати наявні можливості підприємства з виробництва продукції з існуючим попитом і пропозицією на ринку. Фінансове планування охоплює найважливіші аспекти фінансово-господарської діяльності підприємства, забезпечує необхідний контроль за формуванням і використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів та створює необхідні умови для зміцнення фінансового стану підприємства.

Залежно від орієнтації основних ідей планування на минуле, сьогодення або майбутнє, визначають чотири основних види планування: реактивне; інактивне; преактивне; інтерактивне.

Основними методами фінансового планування є метод економічного аналізу, метод коефіцієнтів, метод нормативів, балансовий метод, метод дисконтованого грошового потоку, метод сценаріїв, методи економіко-математичного планування і прогнозування.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ТОВ «АЙТІ СЕРВІС УКРАЇНА»

2.1. Загальна організаційно-економічна характеристика ТОВ «Айті Сервіс Україна»

ТОВ «АЙТІ СЕРВІС УКРАЇНА» – один з лідерів українського ринку інформаційних технологій у галузі розробки програмного забезпечення – починає свою історію з червня 2011р. Комплексна автоматизація підприємств є основним напрямком діяльності досліджуваного підприємства. Основний вид діяльності досліджуваного підприємства – комп'ютерне програмування, додаткові види діяльності: консультування з питань інформатизації, Інша діяльність у сфері інформаційних технологій і комп'ютерних систем.

ТОВ "АЙТІ СЕРВІС УКРАЇНА" здійснює свою діяльність відповідно до Господарського кодексу, Закону України "Про власність", Закону "Про зовнішньоекономічну діяльність" та інших чинних законів, що регулюють правові, економічні, фінансові, організаційні та інші засади діяльності суб'єктів господарювання.

З дня державної реєстрації товариство набуває статусу юридичної особи з правами та обов'язками, визнаними чинним законодавством, має самостійний баланс, круглу та квадратну печатки, фірмовий бланк тощо. Воно може в установленому порядку відкривати рахунки в установах банків в Україні та за її межами, від свого імені здійснювати цивільно-правові угоди, набувати майнові та особисті немайнові права, бути позивачем і відповідачем у судах.

Приватні підприємства діють на принципах повного госпрозрахунку, самостійного одержання прибутку і самоокупності.

Метою діяльності підприємства є отримання прибутку від виробничої, зовнішньоекономічної та іншої діяльності, виконання робіт і надання послуг.

На сьогоднішній день ТОВ «АЙТІ СЕРВІС УКРАЇНА» об'єднує в собі багато філій на території України. На підприємстві працює більш ніж 170 співробітників.

Організаційна структура підприємства налічує 1 офіс в м. Чернігові та 3 філіали в найбільших містах України.

Продуктами ТОВ «АЙТІ СЕРВІС УКРАЇНА» є:

- засоби забезпечення інформаційної безпеки;
- програмне забезпечення в галузі Ecommerce;
- створення інтернет-магазинів з нуля;
- вдосконалення наявних магазинів, оновлення веб-сайтів дизайнерами та експерти з UX;
- перенесення магазинів з платформи на платформу;
- створення мобільних додатків;
- постійна сервісна підтримка 24×7.

ТОВ «АЙТІ СЕРВІС УКРАЇНА» співпрацює з багатьма світовими виробниками: Spotix, Hifi, Meori, Medigreen, Newgard, а також працює з усіма найкращими надійними та масштабованими платформами електронної комерції для роботи онлайн-магазинів: Salesforce B2C та B2B, Adobe/Magento, BigCommerce, Shopify, WooCommerce, NetSuite та Acumatica.

ТОВ «АЙТІ СЕРВІС УКРАЇНА» проводить комплексну оцінку технологій для підприємств, аналізуючи їх існуючу ІТ-інфраструктуру, системи та процеси. Ця оцінка допомагає визначити сильні та слабкі сторони та області для покращення. Компанія пропонує варіанти налаштування платформи електронної комерції відповідно до індивідуальних бізнес-потреб. Це може включати адаптацію інтерфейсу користувача, елементи брендингу та інтеграцію конкретних плагінів сторонніх розробників.

Враховуючи зростаючу важливість мобільних покупок, ТОВ «АЙТІ СЕРВІС УКРАЇНА» пропонує мобільні рішення електронної комерції, щоб забезпечити безперебійну роботу користувачів на різних пристроях.

Досліджуване підприємство пропонує цілодобову підтримку та обслуговування клієнтів, щоб забезпечити безперебійне функціонування платформи електронної комерції. Це включає моніторинг, регулярні оновлення, виправлення помилок і технічну допомогу.

Аналіз загального фінансового стану проводиться на основі фінансової звітності підприємства, який повинен встановити взаємозв'язки між статтями звітності та виявити причини і наслідки загального фінансового стану підприємства. Оцінка загального фінансового стану підприємства включає аналіз динаміки валюти балансу підприємства та узагальнений аналіз структури активів ТОВ "Ай Ті Сервіс Україна" (табл. 2.1).

Так, активи ТОВ "Ай Ті Сервіс Україна" у 2022 році склали 3451166 грн, що на 15,45% менше, ніж у 2021 році. Це пов'язано з тим, що сума основних засобів у поточному році зменшилася майже вдвічі (з 2025441 грн до 1063735 грн, на 47,48%). Це пов'язано зі значним зменшенням суми довгострокових фінансових інвестицій в основні засоби (з 1350137 грн до 356733 грн, -73,58%).

Сума необоротних активів ТОВ "Ай Ті Сервіс Україна" у 2022 році становила 630408 грн, що на 3,65% більше, ніж у 2021 році. Найбільше зростання цього активу спостерігалось у 2021 році порівняно з 2020 роком: з 564657 грн до 608214 грн (зростання на 7,71%); нематеріальні активи у 2022 році збільшилися на 19,57% до 74493 грн.

Таблиця 2.1

Аналіз активів ТОВ «Айті Сервіс Україна» за 2019-2022 рр., грн.

Показники	Значення показників				Абсолютне відхилення, грн.			Відносне відхилення, %		
	2019	2020	2021	2022	2020- 2019	2021- 2020	2022- 2021	2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021
АКТИВИ										
1. Необоротні активи	918853	941740	2025441	1063735	22887	1083701	- 961706	2,49	115,07	-47,48
Нематеріальні активи	70778	70383	62303	74493	-395	-8080	12190	-0,56	-11,48	19,57
Основні засоби	562908	564657	608214	630408	1749	43557	22194	0,31	7,71	3,65
Довгострокові фінансові інвестиції	279884	301825	1350137	356733	21941	1048312	- 993404	7,84	347,32	-73,58
2. Оборотні активи	1815737	2139178	2056390	2387431	323441	-82788	331041	17,81	-3,87	16,10
Запаси	589588	538043	532345	581168	-51545	-5698	48823	-8,74	-1,06	9,17
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	488971	597492	993066	1368503	108521	395574	375437	22,19	66,21	37,81
Дебіторська заборгованість за розрахунками	47965	55728	79035	74046	7763	23307	-4989	16,18	41,82	-6,31
Інша поточна дебіторська заборгованість	150307	147978	127684	104946	-2329	-20294	-22738	-1,55	-13,71	-17,81
Поточні фінансові інвестиції	520956	690649	111517	0	169693	-579132	- 111517	32,57	-83,85	- 100,00
Гроші та їх еквіваленти	16674	106974	212429	257797	90300	105455	45368	541,56	98,58	21,36
Інші оборотні активи	1276	2314	314	971	1038	-2000	657	81,35	-86,43	209,24
Баланс	2734590	3080918	4081831	3451166	346328	1000913	- 630665	12,66	32,49	-15,45

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності ТОВ «Айті Сервіс Україна»

Оборотні активи зросли на 16,1% з 2056390 грн до 2387431 грн. Найбільшою складовою оборотних активів є дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги. Цей показник найбільш динамічно зростав протягом останніх трьох років. Так, з 2020 по 2022 роки темпи зростання дебіторської заборгованості становили 22,19%, 66,21% та 37,81% відповідно. Водночас вартість запасів залишилася майже незмінною, склавши 589588 грн у 2019 році та 581168 грн у 2022 році.

Також спостерігаємо зміни у структурі оборотних активів, де відбувається значне збільшення грошових коштів та їх еквівалентів. Так, у 2019 році їх сума становила 16674 грн, а у 2022 році зростає до 257797 грн, тобто у 15,5 разів, що досить позитивно впливає на ліквідність та поточну платоспроможність підприємства. Сума ліквідних фінансових інвестицій зменшилася з 690649 грн у 2020 році до нуля.

Нижче наведено динаміку боргових зобов'язань ТОВ "Айті Сервіс Україна" за 2019-2022 роки (Таблиця 2.2). Динаміка пасивів характеризується зменшенням власного капіталу та збільшенням позикових коштів. Зокрема, у 2022 році власний капітал зменшився з 2936106 грн до 1759996 грн, що пов'язано з вилученням власного капіталу в розмірі 1705864 грн.

До 2020 року капітал поступово збільшувався за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку, сформованого за рахунок чистого прибутку компанії; у 2022 році сума нерозподіленого прибутку перевищила загальну суму капіталу через наявність вилученого капіталу. У попередні періоди нерозподілений прибуток становив основну частину власного капіталу, у 2020 та 2021 роках темп приросту власного капіталу становив 16,32% та 20,4% відповідно.

Суттєво зросли довгострокові зобов'язання. Так, якщо у 2019 році вони становили лише 8291 грн, то у 2022 році зросли до 1404489 грн, тобто більш ніж у 169 разів. Натомість сума поточних зобов'язань зменшилася.

Аналіз пасивів ТОВ «Айті Сервіс Україна» за 2019-2022 рр.

Показники	Значення показників				Абсолютне відхилення, грн.			Відносне відхилення, %		
	2019	2020	2021	2022	2020- 2019	2021- 2020	2022- 2021	2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021
ПАСИВИ										
1. Власний капітал	2096514	2438625	2936106	1759996	342111	497481	-1176110	16,32	20,40	-40,06
Зареєстрований (пайовий) капітал	179528	179528	179528	179528	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Капітал у дооцінках	50493	50493	79875	0	0	29382	-79875	0,00	58,19	-100,00
Додатковий капітал	1012216	1012216	1012216	1012216	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Резервний капітал	69883	84883	84883	84883	15000	0	0	21,46	0,00	0,00
Нерозподілений прибуток	784394	1111505	1579604	2189233	327111	468099	609629	41,70	42,11	38,59
Вилучений капітал	0	0	0	-1705864	0	0	-1705864	-	-	-
2. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	8291	310157	879704	1404489	301866	569547	524785	3640,89	183,63	59,65
3. Поточні зобов'язання	629785	332136	266021	286681	-297649	-66115	20660	-47,26	-19,91	7,77
<i>Поточна кредиторська заборгованість за:</i>										
- товари, роботи, послуги	567496	195580	89824	80687	-371916	-105756	-9137	-65,54	-54,07	-10,17
- розрахунками з бюджетом	6643	21998	16080	61450	15355	-5918	45370	231,15	-26,90	282,15
- зі страхування	501	849	1136	1737	348	287	601	69,46	33,80	52,90
- з оплати праці	12265	1625	7562	10524	-10640	5937	2962	-86,75	365,35	39,17
_ за одержаними авансами	339	1684	6078	339	1345	4394	-5739	396,76	260,93	-94,42
Поточні забезпечення	12688	39025	47005	62055	26337	7980	15050	207,57	20,45	32,02
Інші поточні зобов'язання	29853	71375	98336	69889	41522	26961	-28447	139,09	37,77	-28,93
Баланс	2734590	3080918	4081831	3451166	346328	1000913	-630665	12,66	32,49	-15,45

Поточні зобов'язання у 2022 році склали 286681 грн порівняно з 629785 грн у 2019 році. Порівняно з попереднім, 2021 роком, поточні зобов'язання зросли на 7,77%. Таке довгострокове зменшення поточних зобов'язань загалом є позитивним явищем, бо скорочує боргове навантаження компанії в короткостроковій перспективі та підвищує її ліквідність і платоспроможність.

У загальній сумі поточних зобов'язань слід відзначити такі структурні фактори, як поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги (80687 грн. у 2022 році скорочення на 10,17%) та поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом (61450 грн. у 2022 році зростання на 282,15%). Сума поточних забезпечень також зросла на 32,02%, з 47 005 грн до 6 255 грн. Інші поточні зобов'язання зменшилися з 98336 грн до 69889 грн (-28,93%).

Важливим аспектом діяльності компанії є її фінансові результати, зокрема чистий прибуток, сукупні витрати та чистий дохід, які розглянуті в таблиці 2.3.

Зростання чистого доходу 2022 році відбулось з 3002135 грн до 3312103 грн. Темп приросту становить +10,32%; у 2021 році він показав ще більший темп приросту - 18,68% - порівняно з попереднім роком; у 2020 році цей показник показав найбільше зростання (+18,72%). Відповідно зріс і валовий прибуток - з 1589809 грн до 1935785 грн (+21,76%).

Аналізуючи результати діяльності, важливо порівняти динаміку чистого прибутку та собівартості реалізованої продукції: у 2022 році темпи зростання собівартості реалізованої продукції були нижчими за темпи зростання чистого прибутку, що свідчить про те, що ресурси компанії використовуються оптимально. Валовий прибуток розраховується як різниця між чистим прибутком і собівартістю реалізованої продукції. У 2022 році цей показник зріс на 21,76%, що є найвищим значенням за рік.

Таблиця 2.3

Динаміка фінансових результатів ТОВ «Айті Сервіс Україна» за 2019-2022 рр.

Показники	Роки				Відхилення, грн. (+,-)			Відносне відхилення, %		
	2019	2020	2021	2022	2020-2019	2021-2020	2022-2021	2020/2019	2021/2020	2022/2021
Чистий дохід від реалізації продукції	2130758	2529678	3002135	3312103	398920	472457	309968	18,72	18,68	10,32
Собівартість реалізованої продукції	976771	1171352	1412326	1376318	194581	240974	-36008	19,92	20,57	-2,55
Валовий прибуток	1153987	1358326	1589809	1935785	204339	231483	345976	17,71	17,04	21,76
Інші операційні доходи	21509	14663	15585	18882	-6846	922	3297	-31,83	6,29	21,15
Дохід від участі в капіталі	31734	26415	21354	92441	-5319	-5061	71087	-16,76	-19,16	332,90
Інші фінансові доходи	59164	23595	44050	27858	-35569	20455	-16192	-60,12	86,69	-36,76
Інші доходи	8296	54337	38341	10460	46041	-15996	-27881	554,98	-29,44	-72,72
Разом доходи	120703	119010	119330	149641	-1693	320	30311	-1,40	0,27	25,40
Адміністративні витрати	169962	213208	282890	215595	43246	69682	-67295	25,44	32,68	-23,79
Витрати на збут	368621	517341	632722	694444	148720	115381	61722	40,34	22,30	9,75
Інші операційні витрати	299620	315839	151328	213083	16219	-164511	61755	5,41	-52,09	40,81
Фінансові витрати	24013	7916	67988	242409	-16097	60072	174421	-67,03	758,87	256,55
Інші витрати	206	72	0	7	-134	-72	7	-65,05	-100,00	-
Разом витрати	862422	1054376	1134928	1365538	191954	80552	230610	22,26	7,64	20,32
Фінансовий результат до оподаткування	412268	422960	574211	719888	10692	151251	145677	2,59	35,76	25,37
Податок на прибуток	71151	80849	104573	110259	9698	23724	5686	13,63	29,34	5,44
Чистий прибуток	341117	342111	469638	609629	994	127527	139991	0,29	37,28	29,81

За 2022 рік чистий прибуток значно зріс до 609629 грн. (на 29,81%), що пов'язано з дифузією темпів зростання сукупного доходу до сукупних витрат. В цілому, 2022 рік став найкращим для компанії з точки зору результатів діяльності та прибутку.

На рисунку 2.3 наведено співставлення темпів зростання основних фінансових результатів ТОВ "Айті Сервіс Україна".

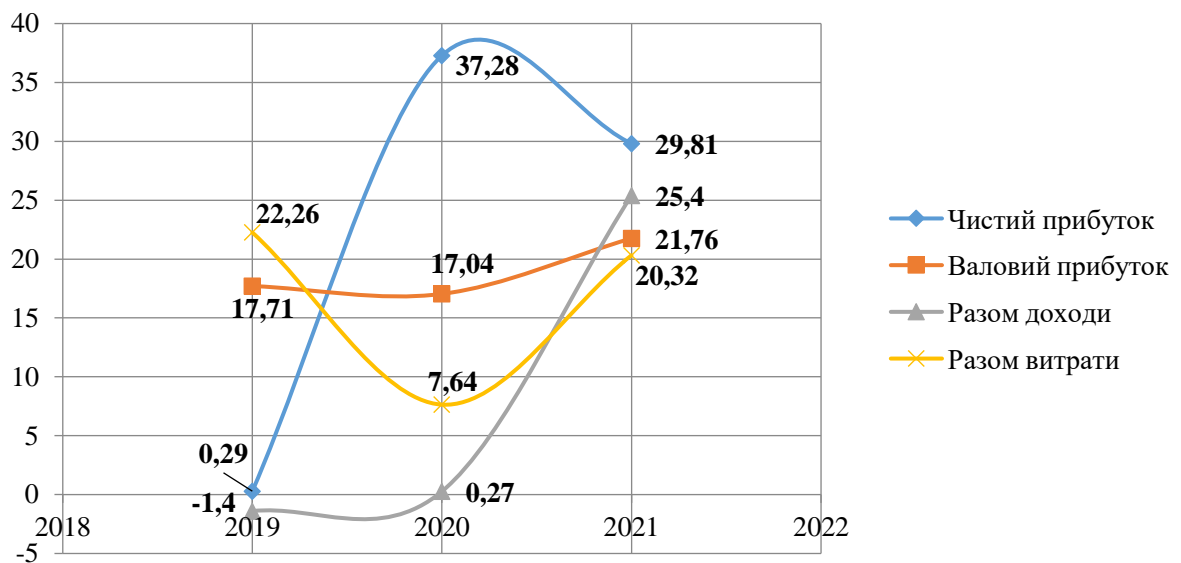

Рис. 2.3. Співставлення темпів приросту валового та чистого прибутку, сукупних доходів та витрат за 2020-2022 рр.

Найоптимальнішою вважається ситуація, коли:

$$T_{\text{пр. чистого прибутку}} > T_{\text{пр. валового прибутку}} > T_{\text{пр. сукупних доходів}} > T_{\text{пр. сукупних витрат}}$$

На жаль, ця умова не виконується в жодному періоді. Однак найбільш оптимальною ситуація є у 2022 та 2021 роках, оскільки темпи зростання чистого прибутку перевищують темпи зростання валового прибутку та загальних витрат.

2.2. Аналіз фінансового стану ТОВ «Айті Сервіс Україна»

Найважливішими показниками при аналізі ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства являються інтегральні показники прибутковості – різні види рентабельності. Розглянемо їх динаміку в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Розрахунок показників рентабельності ТОВ «Айті Сервіс Україна», %,

Показники	Роки				Відхилення (+,-)		
	2019	2020	2021	2022	2020-2019	2021-2020	2022-2021
Рентабельність активів	12,47	11,10	11,51	17,66	-1,37	0,40	6,16
Рентабельність власного капіталу	16,27	14,03	16,00	34,64	-2,24	1,97	18,64
Рентабельність основних засобів	60,60	60,59	77,22	96,70	-0,01	16,63	19,49
Рентабельність оборотних активів	18,79	15,99	22,84	25,53	-2,79	6,85	2,70
Рентабельність реалізації	16,01	13,52	15,64	18,41	-2,49	2,12	2,76
Рентабельність продукції	34,92	29,21	33,25	44,29	-5,72	4,05	11,04
Рентабельність сукупних витрат	18,55	15,37	18,44	22,23	-3,18	3,07	3,80
Валова рентабельність	54,16	53,70	52,96	58,45	-0,46	-0,74	5,49

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності ТОВ «Айті Сервіс Україна»

Рентабельність розраховується як відношення чистого прибутку до активів, витрат або інших фінансово-економічних показників. Показники рентабельності показують якісні структурні зміни на підприємстві та дають досить повне уявлення про управління компанією.

Як видно з таблиці, рівно всі показники рентабельності зросли у 2022 році порівняно з 2021 роком. Більше того, результати, досягнуті у 2022 році, є найкращими за чотири роки і можна зробити висновок, що ТОВ "Ай Ті Сервіс Україна" досягло значного прогресу в управлінні своєю фінансово-господарською діяльністю та фінансовими активами. У 2022 році найбільш суттєво зросла рентабельність основних засобів, капіталу та продукції. Найважливішими коефіцієнтами є рентабельність продажів (відношення чистого прибутку до чистого доходу), рентабельність продукції (відношення чистого прибутку до

собівартості) та рентабельність активів (відношення чистого прибутку до загальної суми активів).

Аналіз рентабельності дозволяє зробити висновок, що виробнича діяльність ТОВ «Айті Сервіс Україна» у 2022 році значно покращилася порівняно з 2021 роком та іншими періодами.

Найбільш повне уявлення про фінансовий стан компанії надає аналіз фінансової стійкості компанії. Це оцінка фінансової незалежності компанії з точки зору володіння майном та її здатності вільно інвестувати грошові кошти для забезпечення безперервної та ефективної діяльності. У таблиці 2.5 зроблено розрахунок та аналіз відносних показників фінансової стійкості та мобільності.

Таблиця 2.5

Відносні показники фінансової стійкості, структури та маневреності активів ТОВ «Айті Сервіс Україна» за 2019-2022 рр. [49]

Показники	Норм. знач.	2019	2020	2021	2022	Відхилення (+,-)		
						2020-2019	2021-2020	2022-2021
1. Коефіцієнт автономії	$\geq 0,5$	0,767	0,792	0,719	0,510	0,025	-0,072	-0,209
2. Коефіцієнт фінансової залежності	≤ 2	1,304	1,263	1,390	1,961	-0,041	0,127	0,571
3. Коефіцієнт фінансової стабільності	≥ 1	3,286	3,797	2,563	1,041	0,511	-1,234	-1,522
4. Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	≤ 1	0,304	0,263	0,390	0,961	-0,041	0,127	0,571
5. Коефіцієнт маневреності власних коштів	$\geq 0,1$	0,562	0,614	0,310	0,396	0,052	-0,304	0,085
6. Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами	$\geq 0,1$	0,649	0,700	0,443	0,292	0,051	-0,257	-0,151
7. Коефіцієнт забезпечення запасів власними оборотними коштами	$\geq 0,5$	1,997	2,782	1,711	1,198	0,785	-1,071	-0,513
8. Частка запасів у сумі оборотних активів	$\geq 0,3$	0,325	0,252	0,259	0,243	-0,073	0,007	-0,015
	$\leq 0,6$							
9. Коефіцієнт забезпечення необоротними активами	> 1	2,282	2,589	1,450	1,655	0,308	-1,140	0,205
10. Власний оборотний капітал (ВОК)	> 0	1177661	1496885	910665	696261	319224	-586220	-214404

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності ТОВ «Айті Сервіс Україна»

Всього було визначено десять ключових показників, які характеризують різні аспекти діяльності компанії, зокрема структуру її активів та показники життєздатності.

Фінансова стійкість підприємства відображає напрямок повернення інвестованих у виробничу діяльність ресурсів, які мають бути повернуті за рахунок грошових надходжень від операційної діяльності, а отриманий прибуток має забезпечити самофінансування підприємства та незалежність від зовнішніх джерел формування активів.

Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності) показує, яку частку в загальній сумі інвестицій в підприємство становить власний капітал. Він характеризує фінансову незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Розраховується як відношення власного капіталу до загальної суми активів. Оптимальними є значення вище 0,5: 0,767 у 2019 р., 0,792 у 2020 р., 0,719 у 2021 р. та 0,51 у 2022 р. Показник досягає порогового значення у всі чотири роки, але майже на межі у 2022 р., що свідчить про подальше збільшення запозичень у 2022 р. та певний ризик для фінансової незалежності.

Коефіцієнт фінансової залежності показує, скільки одиниць загальних ресурсів припадає на одиницю капіталу. Цей коефіцієнт є оберненим до коефіцієнта автономії. Нормальне значення коефіцієнта становить <2 . За всі чотири роки цей показник відповідає нормативу.

Коефіцієнт фінансової стійкості дорівнює відношенню власного капіталу до поточних зобов'язань і довгострокових зобов'язань. Значення цього показника відображає, скільки власного капіталу компанія має на одиницю боргу. Оптимальними вважаються значення більше 1. Значне перевищення нормативу ($>1,5$), що свідчить про наявність додаткових резервів для залучення позикових коштів; у 2022 році значення цього показника наближається до 1, що свідчить про несприятливу можливість залучення позикових коштів.

Коефіцієнт фінансування - це коефіцієнт, що дорівнює відношенню власних оборотних коштів до власного капіталу. Коефіцієнт фінансового левериджу вказує на здатність компанії підтримувати власний рівень оборотного капіталу і, в разі

необхідності, поповнювати оборотний капітал за рахунок власних ресурсів. Залежно від структури капіталу та специфіки галузі, коефіцієнт достатності капіталу рекомендується знаходитися в межах 0,1-0,4, але дати універсальні рекомендації щодо значень та тенденцій практично неможливо. Показник показав незначне зниження у 2021 році, але попереднього року він був вище 0,4, що свідчить про те, що компанія в цілому має оптимальну структуру активів. Коефіцієнт достатності капіталу за 2021-2022 роки відповідає нормативному значенню 0,396 на 2022 рік.

Коефіцієнт покриття оборотного капіталу розраховується як відношення власного оборотного капіталу до сукупного оборотного капіталу. Мінімальне значення для цього показника - 0,1. Нижче цього показника компанія вважається недофінансованою та неплатоспроможною. Зростання значення показника свідчить про те, що підприємство має добрий фінансовий стан і здатне проводити незалежну фінансову політику. Коефіцієнт у 2022 році становить 0,292.

Коефіцієнт покриття запасів - це показник того, чи достатньо у компанії довгострокових коштів для забезпечення безперебійного виробництва. Він розраховується як відношення власного оборотного капіталу до запасів. Значення коефіцієнта показує, яка частка запасів покривається власними оборотними коштами. Нормативне значення - вище 0,5. У нашому випадку значення значно перевищує нормативне, що пояснюється перевищенням власних оборотних коштів над запасами. Однак значення цього показника поступово зменшується з року в рік. Так, він зменшився з 2 у 2019 році до 1,2 у 2022 році. З цього результату можна зробити висновок, що ТОВ "Айті Сервіс Україна" має можливість збільшувати свої виробничі та інші запаси, що сприятиме розширенню виробництва. Це дуже позитивна тенденція.

Частка запасів в оборотних активах характеризує структуру оборотних активів підприємства. Еталонне значення коливається від 0,3 до 0,6 залежно від виду діяльності організації. Високе значення цього коефіцієнта інтерпретується як невиправдане збільшення витрат на зберігання запасів або збільшення частки запасів, не задіяних у виробничому процесі. Низькі значення цього показника

свідчать про недостатню забезпеченість запасами. Враховуючи специфіку виробництва, значення показника є нижчим за базове протягом останніх трьох періодів. Це пов'язано зі змінами в структурі оборотних активів через значне зростання частки дебіторської заборгованості, і значення індикатора досягло 0,243 у 2022 році. Такий результат можна інтерпретувати як наявність резервів для збільшення обсягу запасів для задоволення поточних потреб ТОВ "Ай Ті Сервісез Україна".

Коефіцієнт фінансування розраховується як відношення власного капіталу до основних засобів. Значення цього показника вище 1 означає, що компанія має можливість фінансувати свої основні засоби за рахунок власного капіталу. У всіх аналізованих періодах значення цього показника було вище мінімального значення, але у 2019 році цей коефіцієнт зменшився з 2,28 до 1,655, що відповідає нормативному значенню та свідчить про оптимальну структуру активів ТОВ "Ай Ті Сервіс Україна".

Для оцінки фінансової стійкості компанії розраховуємо показник власного оборотного капіталу (ВОК).

ВОК = Власний капітал – Необоротні активи

ВОК₂₀₁₉ = 2096514 – 918853 = 1177661 грн.

ВОК₂₀₂₀ = 2438625 – 941740 = 1496885 грн.

ВОК₂₀₂₁ = 2936106 – 2025441 = 910665 грн.

ВОК₂₀₂₂ = 1759996 – 1063735 = 696261 грн.

З 2020 року власний оборотний капітал поступово зменшується з 1496885 грн до 696261 грн у 2022 році. Це пов'язано зі збільшенням суми основних засобів порівняно з оборотним капіталом. Однак у цьому немає нічого поганого. Результати коефіцієнта маневреності капіталу, співвідношення власного капіталу до оборотного капіталу та співвідношення запасів до оборотного капіталу вже були вище порогових значень у 2019 та 2020 роках. Таким чином, зменшення суми власного оборотного капіталу свідчить скоріше про оптимізацію структури активів та пасивів, ніж про погіршення фінансово-економічного стану компанії.

Загалом, аналіз фінансової стійкості ТОВ "Айті Сервіс Україна" показує дуже високі результати, які характеризують компанію як фінансово стабільну та стійку.

2.3. Особливості системи фінансового планування на ТОВ «Айті Сервіс Україна»

Фінансове планування, як самостійний управлінський процес в рамках корпоративної структури, являє собою комплексний набір аналітичних процесів для оцінки грошових потоків витрат і доходів компанії, а також для оцінки і прогнозування вартісних параметрів у майбутніх періодах з метою забезпечення збалансованими фінансовими ресурсами всіх функціональних напрямків діяльності організації. Це комплексна організаційна система.

Тому оцінка ефективності управління процесом фінансового планування вимагає комплексного підходу, який враховує багатоаспектний характер аналітичних функцій, покладених на цей управлінський процес, і здатний уникнути вибіркості в отриманих оцінках, забезпечуючи при цьому інтеграцію отриманих результатів.

Отже, враховуючи окреслені методологічні вимоги та функціональні аспекти, з яких складається досліджуваний процес, пропонується використовувати метод таксономічного аналізу для отримання комплексних, конкретних та вимірних показників оцінки ефективності. Сутність таксономічного аналізу полягає в тому, що він є методологічним інструментом для оцінки складних багатофункціональних систем, які характеризуються численними і часто різнорідними аналітичними ознаками.

Таксономічний аналіз розглядає кожен аналізовану ознаку як точку в загальному багатовимірному просторі і дозволяє розрахувати таксономічні (евклідові) відстані між ними, попередньо визначивши їх еталонні значення. На завершальному етапі аналізу може бути встановлена інтегральна оцінка ступеня відповідності аналізованої системи еталонній ситуації, яка може слугувати

адекватною мірою досягнутого рівня ефективності. Крім того, необхідність попередньої стандартизації обраних характеристик аналізу (як окремого етапу розрахунків) дозволяє методу таксономічного аналізу одночасно використовувати широкий спектр можливих показників, незалежно від їх виду і ступеня кількісної вимірності.

Ефективність використання таксономічного аналізу як методологічної основи оцінки ефективності управління процесами фінансового планування в ТОВ "Ай Ті Сервіс Україна" обумовлюється такими причинами:

- можливість використання набору аналітичних ознак для врахування неоднорідності змісту функціональних напрямів процесу фінансового планування в компанії;

- розрахунок динамічного набору значень для оцінки ефективності процесу фінансового планування у вигляді відповідних узагальнюючих показників;

- можливість застосування певного індивідуалізованого підходу до вибору аналітичних характеристик оцінки відповідно до особливостей досліджуваних підприємств, виявлених у процесі проведення економічного аналізу до цього часу;

- ретроспективний характер побудови еталонного вектору стандартизованих значень. Це відповідає принципу обґрунтованості при здійсненні процесу фінансового планування.

Крім того, запропоновано враховувати методологічні особливості процедури проведення таксономічного аналізу. Етапи, пов'язані з відповідними змістовними діями та формулами, представлені в таблиці 2.6 нижче.

Таблиця 2.6

Методика проведення таксономічного аналізу

Етап	Зміст етапу	Формула розрахунку
1	Обрання аналітичних ознак, що найбільш повно характеризують ефективність процесу фінансового планування на підприємстві, формування відповідного масиву даних.	$X = \begin{pmatrix} x_{11} & x_{1j} & x_{1m} \\ x_{i1} & x_{ij} & x_{im} \\ x_{n1} & x_{nj} & x_{nm} \end{pmatrix}$ <p>n – кількість періодів здійснення оцінки; m – кількість аналітичних ознак</p>
2	Визначення впливу тієї чи іншої ознаки на ефективність процесу фінансового планування (стимулюючий або <u>дестимулюючий вплив</u>).	оцінювання ефективності фінансового планування; x_{ij} – значення j -ї аналітичної ознаки для i -го періоду
3	Трансформування масиву аналітичних ознак до їх стандартизованого вигляду, що дозволить забезпечити їх кількісну <u>порівнюваність</u> на подальших етапах таксономічного аналізу	$y_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_j}{\sigma_j}$ <p>\bar{x}_j – середнє арифметичне значення j-ої аналітичної ознаки; σ_j – середньоквадратичне відхилення j-ої аналітичної ознаки.</p>

Продовження табл. 2.6

4□	Сортування стандартизованих значень, побудова на їх основі еталонного вектору значень, відповідно до типу їх впливу на кінцевий показник.□	y_{0j} – еталонний вектор; $\max_i y_{ik}$ – застосовується для стимулюючої ознаки; $\min_i y_{ik}$ – застосовується для <u>дестимулюючої</u> ознаки.□	□
5□	Проведення розрахунку показника таксономічної відстані кожного із стандартизованих значень від аналогічних значень встановленого еталонного вектору.□	$d_{i0} = \sqrt{\sum_{j=1}^n (y_{ij} - y_{0j})^2}$ d_{i0} – таксономічна відстань між y_{ij} та значеннями еталонного вектору □	□
6□	Розрахунок проміжних показників оцінки ефективності процесу фінансового планування, що включає в себе визначення середнього значення відхилень аналітичних ознак від еталонного вектору, розрахунок відповідного середньоквадратичного відхилення, обчислення максимального рівня відхилення від еталонного вектору шляхом використання правила «трьох сигм».□	$M(d_{i0}) = \bar{d}_0 = \frac{1}{m} \sum_{i=1}^m d_{i0}$ $M(d_{i0})$ – середнє значення відхилень ознак від еталонного вектору. □ $\sigma_0 = \sqrt{\frac{1}{m} \sum_{i=1}^m (d_{i0} - \bar{d}_0)^2}$ σ_0 – середньоквадратичне відхилення d_{i0} . □ $d_0 = \bar{d}_0 + 3 \times \sigma_0$ d_0 – максимальний рівень відхилення від еталонного вектору, згідно правила 3-х сигм. □	□
7□	Обчислення проміжного та зведеного показника оцінки ефективності процесу управління фінансовим плануванням на підприємстві; подальша інтерпретація отриманих результативних показників оцінки.□	$c_i^* = \frac{d_{i0}}{d_0}$ c_i^* – проміжне значення показника оцінки ефективності управління процесом фінансового планування. $C_i = 1 - c_i^*$ – зведений показник оцінки ефективності процесу управління фінансовим плануванням на підприємстві. □	□

Проведемо розрахунок відносних показників ліквідності (абсолютна, швидка та поточна ліквідність). Отримані результати наведено у табл. 2.7.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності - це показник, який характеризує частину короткострокових фінансових зобов'язань компанії, що може бути сплачена за рахунок оборотних активів, тобто її здатність негайно погасити короткострокову заборгованість. Поріг для цього показника варіюється в межах 0,2-0,25. У 2019 році цей поріг не було дотримано, але у 2020 році він стабілізувався в межах -0,322, а у 2021-2022 роках значно перевищив поріг. Це свідчить про те, що платоспроможність підприємств є високою, а наявність великих фінансових

резервів у структурі балансу дозволяє їм нарощувати довгострокові активи, особливо основні засоби (придбання та оновлення основних засобів).

Таблиця 2.7

Відносні показники ліквідності і платоспроможності ТОВ «Айті Сервіс Україна» за 2019-2022 рр. [49]

Показники	Нормативне значення	Роки				Відхилення (+,-)		
		2019	2020	2021	2022	2020-2019	2021-2020	2022-2021
1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,35	0,026	0,322	0,799	0,899	0,296	0,476	0,101
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6-1,0	1,95	4,82	5,73	6,30	2,87	0,91	0,57
3. Коефіцієнт поточної ліквідності	>1	2,88	6,44	7,73	8,33	3,56	1,29	0,60

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності ТОВ «Айті Сервіс Україна»

Коефіцієнт поточної ліквідності - це фінансовий коефіцієнт, який розраховується як відношення поточних активів (дебіторської заборгованості) до поточних зобов'язань. Нормальне значення цього коефіцієнта коливається між 0,7 та 1. Однак торговельна дебіторська заборгованість становить значну частину поточних коштів, і деякі з них може бути важко стягнути вчасно. У таких випадках потрібен вищий коефіцієнт. У всіх аналізованих періодах значення цього коефіцієнта значно перевищує нормативне значення і постійно зростає. Це пов'язано зі стрімким зростанням дебіторської заборгованості. Тому слід оптимізувати структуру оборотних активів, сприяючи інкасації дебіторської заборгованості та збільшенню запасів. Незважаючи на це, платоспроможність ТОВ "Ай Ті Сервіс Україна" має дуже високий рівень.

Коефіцієнт поточної ліквідності - це фінансовий показник, який розраховується як відношення поточних активів до поточних зобов'язань. Коефіцієнт поточної ліквідності показує здатність підприємства погашати свої поточні зобов'язання (короткострокову заборгованість), використовуючи лише оборотні активи. Чим вищий цей коефіцієнт, тим більшу платоспроможність має бізнес. Цей показник враховує, що не всі активи можуть бути продані негайно.

Нормальні значення коефіцієнта - від 1,5 до 2,5, залежно від галузі; коефіцієнт нижче 1 свідчить про високий фінансовий ризик через неспроможність продовжувати поточні платежі, тоді як коефіцієнт вище 3 може вказувати на необґрунтовану структуру капіталу: 8,33 у 2022 році та 7,73 у 2021 році. Враховуючи, що ці порогові значення значно перевищені, можна зробити висновок, що компанія має значний обсяг вільного капіталу, залученого за рахунок власних коштів. Таким чином, ТОВ "Ай Ті Сервіс Україна" має високу ліквідність та платоспроможність.

Рекомендаціями для наступної діяльності ТОВ «Айті Сервіс Україна» буде зменшення дебіторської заборгованості за рахунок збільшення обсягу запасів та прискорення їх повернення з метою оптимізації структури оборотних активів.

В цілому, приходимо до висновку, що загальна ліквідність та платоспроможність ТОВ «Айті Сервіс Україна» є дуже високою, а отже компанія здатна залучати позикові кошти.

Управління фінансовими ресурсами підприємства також значною мірою залежить від його ділової активності, яка є загальною характеристикою його виробничо-господарської діяльності. Показник ділової активності відображає структурний взаємозв'язок між виробничо-збутовою діяльністю та внутрішніми аспектами діяльності підприємства, такими як склад його активів та наявність власних коштів. Цей показник показує ступінь зусиль, докладених для підвищення прибутковості та інвестиційної привабливості підприємства.

Показник ділової активності характеризує внутрішній рівень ділової активності та відображає ефективність використання підприємством фінансово-економічних ресурсів. При позитивному значенні цього показника зміцнюється фінансова база підприємства та гарантується стійке економічне зростання. Усі показники ділової активності розраховуються як відношення доходу від реалізації продукції (чистого прибутку) до середньорічної вартості активів і пасивів або їх структурних складових.

У таблиці 2.8 наведено динаміку показників ділової активності ТОВ "Ай Ті Сервіс Україна" за період 2020-2022 рр. У зв'язку з необхідністю розрахунку

середніх значень вхідних даних, оцінка проводиться з 2020 року. Наприклад, для розрахунку коефіцієнта оборотності капіталу за 2020 рік необхідно визначити середнє значення власного капіталу за 2019 та 2020 роки.

Таблиця 2.8

Аналіз показників ділової активності ТОВ «Айті Сервіс Україна» за 2020-2022 рр.

Показники	Значення показника			Відхилення (+, -)	
	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2021-2020	2022-2021
Вхідні дані					
Чистий дохід від реалізації, грн.	2529678	3002135	3312103	472457	309968
Середній розмір капіталу, грн.	2907754	3581374,5	3766498,5	673620,5	185124
Середній розмір власного капіталу, грн.	2267569,5	2687365,5	2348051	419796	-339314,5
Середній розмір власного оборотного капіталу, грн.	1337273	1203775	803463	-133498	-400312
Середній розмір оборотних активів, грн.	1977457,5	2097784	2221910,5	120326,5	124126,5
Середній розмір дебіторської заборгованості, грн.	744220,5	1000491,5	1373640	256271	373148,5
Середній розмір запасів, грн.	563815,5	535194	556756,5	-28621,5	21562,5
Середній розмір кредиторської заборгованості, грн.	640184,5	894009	1418447,5	253824,5	524438,5
Чистий прибуток, грн.	342111	469638	609629	127527	139991
2. Результативні показники					
<i>Оборотність власного капіталу</i>					
кількість оборотів	1,12	1,12	1,41	0,00	0,29
днів	322,7	322,3	255,2	-0,4	-67,0
<i>Оборотність власного оборотного капіталу</i>					
кількість оборотів	1,89	2,49	4,12	0,60	1,63
днів	190,3	144,4	87,3	-46,0	-57,0
<i>Оборотність капіталу</i>					
кількість оборотів	0,87	0,84	0,88	-0,03	0,04
днів	413,8	429,5	409,4	15,7	-20,1
<i>Оборотність оборотних активів</i>					
кількість оборотів	1,28	1,43	1,49	0,15	0,06
днів	281,4	251,6	241,5	-29,9	-10,1
<i>Оборотність дебіторської заборгованості</i>					
кількість оборотів	3,40	3,00	2,41	-0,40	-0,59
днів	105,9	120,0	149,3	14,1	29,3
<i>Оборотність товарно-матеріальних запасів</i>					
кількість оборотів	4,49	5,61	5,95	1,12	0,34
днів	80,2	64,2	60,5	-16,1	-3,7
<i>Оборотність кредиторської заборгованості</i>					
кількість оборотів	3,95	3,36	2,34	-0,59	-1,02
днів	91,1	107,2	154,2	16,1	47,0
Тривалість операційного циклу, днів	186,1	184,2	209,8	-2,0	25,7
Тривалість фінансового циклу, днів	95,0	76,9	55,6	-18,1	-21,3
Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	1,16	1,12	0,97	-0,04	-0,15
Показник стійкості економічного зростання	0,15	0,17	0,26	0,02	0,08

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності ТОВ «Айті Сервіс Україна»

Таким чином, розраховуються основні показники ділової активності компанії - оборотність капіталу, власний капітал, оборотні активи, оборотний капітал, дебіторська і кредиторська заборгованість та запаси. Відповідно розраховується період обороту кожного з цих елементів. Динаміка цих показників дає уявлення про ефективність внутрішніх виробничо-господарських процесів компанії та використання виробничих ресурсів.

Як бачимо, показник оборотності капіталу залишається практично незмінним протягом останніх трьох років: у попередньому році він становив 0,88 оборотів на рік, а період обороту капіталу - 409 днів. Коефіцієнт оборотності капіталу дещо збільшився з 1,12 у 2020 році до 1,41 у 2022 році. Це пов'язано зі зменшенням капіталу порівняно з оборотом.

Оборотність оборотних активів та власного капіталу також зросла, оскільки темпи зростання чистого прибутку перевищили темпи зростання цих активів.

Коефіцієнт оборотності оборотних активів збільшився з 1,28 у 2020 році до 1,49 у 2022 році. Відповідно, період обороту скоротився з 281 дня до 242 днів. Коефіцієнт обороту власних оборотних активів збільшився з 1,89 до 4,12 днів, а період обороту скоротився з 190 до 87 днів.

Однак оборотність дебіторської заборгованості зменшилася (з 3,4 у 2020 році до 2,41 у 2022 році). Період обороту дебіторської заборгованості збільшився з 106 до 149 днів через збільшення суми дебіторської заборгованості. Варто зазначити, що чим довше утримується дебіторська заборгованість, тим вищий ризик її дефолту. Тенденція до зростання цього показника свідчить про зниження ліквідності.

Також розраховуються періоди операційного та фінансового циклів. Період операційного циклу - це сума періодів оборотності торгової дебіторської заборгованості та запасів. Період фінансового циклу - це різниця між операційним циклом і циклом кредиторської заборгованості. Оптимальним напрямком змін є зменшення цих показників. Однак, за рахунок збільшення оборотності дебіторської заборгованості операційний цикл збільшився з 186 до 210 днів. Фінансовий цикл зменшився з 95 днів у 2020 році до 56 днів у 2022 році.

Індикатором стійкості економічного зростання є відношення чистого прибутку до середньорічного обсягу власного капіталу. Іншими словами, це збільшення рентабельності власного капіталу у 2022 році порівняно з 2020 роком, що свідчить про зростання прибутковості та рентабельності ТОВ "Айті Сервіс Україна".

Таким чином, аналіз ділової активності ТОВ «Айті Сервіс Україна» показав, що період обороту дебіторської заборгованості компанії збільшився за рахунок збільшення її вартості. Так, загальна сума дебіторської заборгованості у 2019 році становила 687243 грн, тоді як у 2022 році вона зросла до 1547495 грн, тобто у 2,25 рази. Зростання цієї суми може свідчити про збільшення тривалості прострочення заборгованості та виникнення так званих резервів сумнівних боргів, тобто про неспроможність дебіторів повернути ці кошти підприємству. Тому компаніям варто вжити заходів для зменшення обсягу дебіторської заборгованості та скорочення періоду прострочення. Для прискорення розрахунків з клієнтами ТОВ «Айті Сервіс Україна» рекомендується уважно стежити за поверненням дебіторської заборгованості та використовувати судові процедури для її стягнення. У разі неможливості стягнення заборгованості навіть на підставі судового рішення, у компанії залишається можливість вирахувати суму непогашеної дебіторської заборгованості зі свого оподаткованого доходу, що дозволить, як мінімум, зменшити платежі до бюджету.

Висновки до розділу 2

У 2022 році активи ТОВ «Айті Сервіс Україна» становили 3451166 грн, що на 15,45% менше порівняно з 2021 роком. Це відбулося за рахунок значного скорочення суми основних засобів у поточному році майже вдвічі та за рахунок значного зменшення суми довгострокових фінансових інвестицій у складі основних засобів.

Динаміка пасивів характеризується зменшенням власного капіталу та збільшенням позикових коштів. Зокрема, у 2022 році власний капітал зменшився з

2936106 грн до 1759996 грн; до 2022 року власний капітал поступово збільшувався за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку, який був сформований за рахунок чистого прибутку компанії; у 2022 році сума нерозподіленого прибутку перевищила загальну суму власного капіталу за рахунок наявності вилученого капіталу.

Суттєво зросли довгострокові зобов'язання компанії: 3 8291 грн у 2019 році у 2022 році вони зросли до 1404489 грн, тобто більш ніж у 169 разів.

За минулий рік помітним було перевищення темпів зростання сукупного доходу над сукупними витратами, що призвело до значного збільшення чистого прибутку (+29,81%) до 609629 грн. Загалом, 2022 рік став найкращим роком для компанії з точки зору показників діяльності та прибутку.

Всі показники прибутковості зросли у 2022 році порівняно з 2021 роком. Більше того, результати, досягнуті у 2022 році, стали найкращими за чотири роки, що дозволяє зробити висновок про значний прогрес в управлінні фінансово-господарською діяльністю та фінансовими активами ТОВ «Айті Сервіс Україна».

Розрахунок показників фінансової стійкості ТОВ «Айті Сервіс Україна» показує дуже високі результати, що характеризують фінансову стабільність та стійкість компанії.

Аналіз показників ліквідності показав їх значне перевищення над пороговим значенням, отже компанія має значний обсяг вільних коштів, сформованих за рахунок власних ресурсів. Таким чином, ТОВ «Айті Сервіс Україна» має високу ліквідність та платоспроможність.

Аналіз ділової активності ТОВ «Айті Сервіс Україна» показав, що період обороту дебіторської заборгованості компанії збільшився за рахунок збільшення її вартості. Тому компанії варто вжити заходів для зменшення обсягу дебіторської заборгованості та скорочення періоду прострочення. Для прискорення розрахунків з клієнтами ТОВ «Айті Сервіс Україна» рекомендується уважно стежити за поверненням дебіторської заборгованості та використовувати судові процедури для її стягнення.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Моделювання та прогнозування фінансового стану ТОВ «Айті Сервіс Україна»

Моделювання (прогнозування) показників, які здійснюють вплив на інвестиційну привабливість можна проводити декількома способами. Саме по собі прогнозування передбачає виявлення найбільш значимих факторів, які здійснюють прямий або опосередкований вплив на досліджуваний об'єкт. На основі цих факторів складаються моделі, за допомогою яких можна досліджувати як зміна факторів впливає на результативну (досліджувану) ознаку.

На основі даних табл. 3.1 побудуємо лінію тренду для визначення майбутніх прогнозних значень суми активів.

Таблиця 3.1

Сума активів ТОВ «Айті Сервіс Україна» за 2017-2022 рр.

Роки	Період, (x)	Сума активів, грн.
2017	1	1449189
2018	2	1933890
2019	3	2734590
2020	4	3080918
2021	5	4081831
2022	6	3451166

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності ТОВ «Айті Сервіс Україна»

Проведемо прогнозування суми активів з використанням методу екстраполяції тренду (MS Excel).

Отримані результати відображено на рис. 3.1.

Коефіцієнт детермінації для даної моделі становить 0,8583, а рівняння регресії має вигляд: $y = 480\,001,03 \cdot x + 1\,108\,593,7$ (де x – прогнозний рік).

Прогнозна сума активів ТОВ «Айті Сервіс Україна» в 2023-2024 роках становитиме:

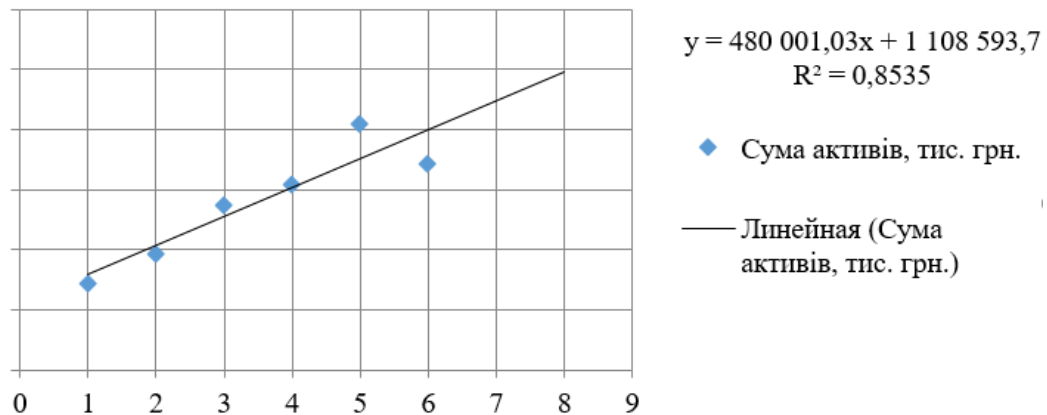

Рис. 3.1. Лінія тренду для суми активів ТОВ «Айті Сервіс Україна»

2023 рік: $480\,001,03 \cdot 7 + 1\,108\,593,7 = 4\,468\,601$ грн.

2024 рік: $480\,001,03 \cdot 8 + 1\,108\,593,7 = 4\,948\,602$ грн.

Проводимо перевірку за допомогою критерію Фішера:

$$F = \frac{0,8535}{1 - 0,8535} \times \frac{5}{1} = 29,13$$

Критичне значення критерію Фішера при $k_2 = 5$ становить $F_{0,95} = 6,61$.

$F > F_{0,95}$, отже, зв'язок істотний.

Проведемо прогнозування сукупних витрат ТОВ «Айті Сервіс Україна» на 2023-2024 рр. Сукупні витрати – це сума собівартості реалізованої продукції та суми інших витрат (див. табл. 2.4). Сума сукупних витрат за 2019-2022 рр. становить:

$$СВ_{2019} = 976771 + 862422 = 1839193 \text{ грн.}$$

$$СВ_{2020} = 1171352 + 1054376 = 2225728 \text{ грн.}$$

$$СВ_{2021} = 1412326 + 1134928 = 2547254 \text{ грн.}$$

$$СВ_{2022} = 1376318 + 1365538 = 2741856 \text{ грн.}$$

Дані значення використаємо для побудови лінії тренду (рис. 3.2).

Отже, коефіцієнт детермінації становить 0,9799, що свідчить про високу щільність зв'язку. Рівняння регресії має наступний вигляд:

$$y = 302\,951,5 \cdot x + 1\,581\,129$$

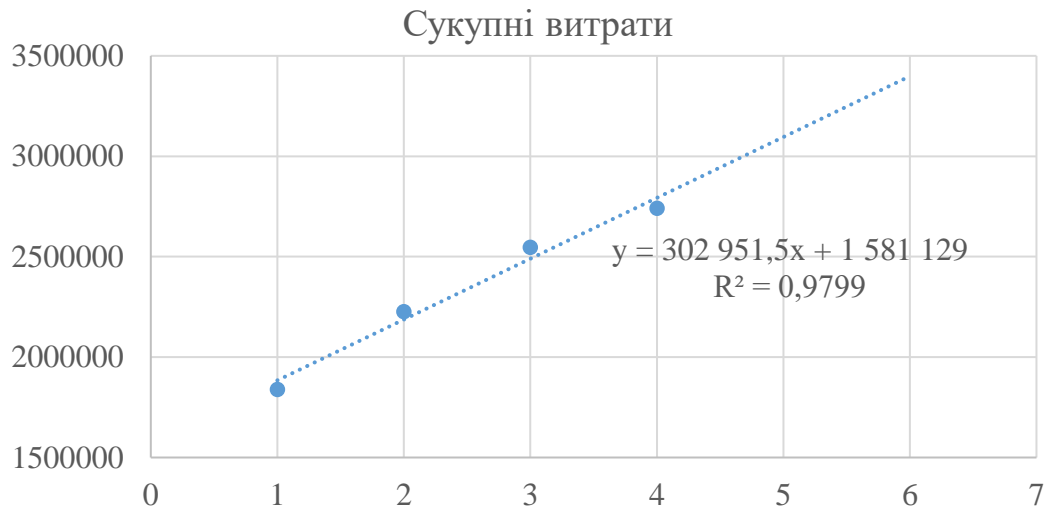

Рис. 3.2. Лінія тренду для сукупних витрат ТОВ «Айті Сервіс Україна»

Прогнозні значення сукупних витрат ТОВ «Айті Сервіс Україна» становитимуть:

$$2023 \text{ рік: } 302\,951,5 \cdot 5 + 1\,581\,129 = 3\,095\,886,5 \text{ грн.}$$

$$2024 \text{ рік: } 302\,951,5 \cdot 6 + 1\,581\,129 = 3\,398\,838 \text{ грн.}$$

Проводимо перевірку за допомогою критерію Фішера:

$$F = \frac{0,9799}{1 - 0,9799} \times \frac{3}{1} = 146,25$$

Критичне значення критерію Фішера при $k_2 = 3$ становить $F_{0,95} = 10,13$.

$F > F_{0,95}$, отже, зв'язок істотний.

Для визначення прибутковості підприємства в 2023-2024 роках, визначимо прогнозу суму сукупного доходу, який визначається як сума чистого доходу та суми інших доходів (табл. 2.4):

$$\text{СД}_{2019} = 2130758 + 120703 = 2251461 \text{ грн.}$$

$$\text{СД}_{2020} = 2529678 + 119010 = 2648688 \text{ грн.}$$

$$\text{СД}_{2021} = 3002135 + 119330 = 3121465 \text{ грн.}$$

$$\text{СД}_{2022} = 3312103 + 149641 = 3461744 \text{ грн.}$$

Для прогнозування суми доходів скористаємось методом екстраполяції тренду (рис. 3.3).

Прогнозні значення сукупних доходів ТОВ «Айті Сервіс Україна» становитимуть:

$$2023 \text{ рік: } 410\,362,6 \cdot 5 + 1\,844\,933 = 3\,896\,746 \text{ грн.}$$

$$2024 \text{ рік: } 410\,362,6 \cdot 6 + 1\,844\,933 = 4\,307\,108,6 \text{ грн.}$$

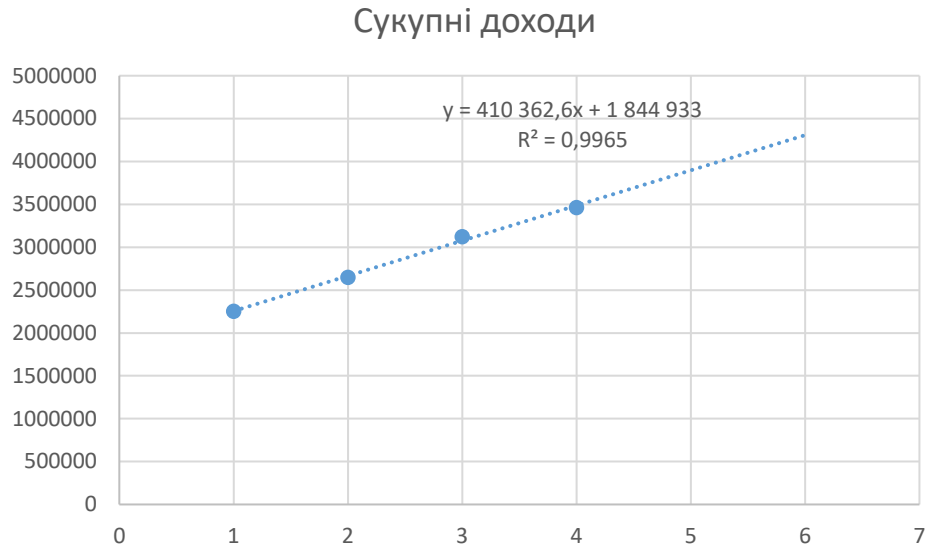

Рис. 3.3. Прогнозування сукупного доходу ТОВ «Айті Сервіс Україна» з використанням методу екстраполяції тренду

Проводимо перевірку за допомогою критерію Фішера:

$$F = \frac{0,9965}{1 - 0,9965} \times \frac{3}{1} = 854,14$$

Згідно із табличними значеннями, критичне значення критерію Фішера при $k_2 = 3$ становить $F_{0,95} = 10,13$.

$F > F_{0,95}$, отже, зв'язок істотний. Дану модель можна використовувати для прогнозування фінансових результатів підприємства.

Маючи суму сукупного доходу та сукупних витрат, знайдемо прогнозне значення чистого прибутку (за мінусом податку на прибуток 18%):

$$\text{ЧП}_{2023} = (3\,896\,746 - 3\,095\,886,5) \cdot 0,82 = 656\,704,8 \text{ грн.}$$

$$\text{ЧП}_{2024} = (4\,307\,108,6 - 3\,398\,838) \cdot 0,82 = 744\,781,9 \text{ грн.}$$

Для того, щоб знайти суму чистого доходу, собівартості реалізованої продукції, інших доходів та витрат (згідно із звітом про фінансові результати), визначимо частки відповідних елементів чистого доходу в сукупних доходах та витратах. За базу приймемо 2022 рік. Розрахуємо частку собівартості реалізованої продукції в сукупних витратах за 2022 рік:

$$Ч_C = 1376318 / 2741856 = 0,50197$$

Частка чистого доходу в сукупних доходах:

$$Ч_D = 3312103 / 3461744 = 0,9568$$

Відповідно частки інших доходів та витрат становлять:

$$Ч_{Di} = 1 - 0,9568 = 0,0432$$

$$Ч_{Bi} = 1 - 0,50197 = 0,4980$$

Розрахуємо прогнозні значення чистого доходу, собівартості, інших доходів та витрат на основі отриманих вище значень та складемо прогнозний звіт про фінансові результати на 2023-2024 рік. Дані зведемо у вигляді табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Прогнозний звіт про фінансові результати ТОВ «Айті Сервіс Україна» на 2023-2024 рр.

Показники	2022	Прогнозний період		Відхилення			
		2023	2024	Абсолютне, грн.		Відносне, %	
				2023-2022	2024-2023	2023/2022	2024/2023
Чистий дохід від реалізації продукції	3312103	3728301	4120925	416198	392624	12,57	10,53
Собівартість реалізованої продукції	1376318	1554029	1706101	177711	152071	12,91	9,79
Валовий прибуток	1935785	2174272	2414824	238487	240553	12,32	11,06
Інші доходи	149641	168445	186184	18804	17739	12,57	10,53
Інші витрати	1365538	1541857	1692737	176319	150880	12,91	9,79
Фінансовий результат до оподаткування	719888	800860	908271	80971	107411	11,25	13,41
Податок на прибуток	110259	144155	163489	33896	19334	30,74	13,41
Чистий прибуток	609629	656705	744782	47076	88077	7,72	13,41

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності ТОВ «Айті Сервіс Україна»

Чистий дохід:

$$\text{ЧД}_{2023} = 0,9568 * 3896746 = 3728301 \text{ грн.}$$

$$\text{ЧД}_{2024} = 0,9568 * 4307108,6 = 4120925 \text{ грн.}$$

Собівартість реалізованої продукції:

$$\text{С}_{2023} = 0,50197 * 3095886,5 = 1554029 \text{ грн.}$$

$$\text{С}_{2024} = 0,50197 * 3398838 = 1706101 \text{ грн.}$$

Інші доходи:

$$\text{Д}_i_{2023} = 3896746 - 3728301 = 168445 \text{ грн.}$$

$$\text{Д}_i_{2024} = 4307108,6 - 4120925 = 186184 \text{ грн.}$$

Інші витрати:

$$\text{В}_i_{2023} = 3095886,5 - 1554029 = 1541857 \text{ грн.}$$

$$\text{В}_i_{2024} = 3398838 - 1706101 = 1692737 \text{ грн.}$$

Для побудови прогнозного балансу, скористаємось даними, отриманими в результаті прогнозування суми балансу (рис. 3.1). Згідно з ними, сума активів у 2023 році становитиме 4 468 601 грн., а в 2024 році – 4 948 602 грн. Візьмемо до уваги, що структура активів залишиться незмінною. Частка необоротних та оборотних активів у 2023 році становить:

$$\text{Ч}_{\text{НА}} = 1063735 / 3451166 = 0,3082$$

$$\text{Ч}_{\text{ОА}} = 2387431 / 3451166 = 0,6918$$

Отже, сума розділу структурних елементів активів у 2023-2024 рр. відповідно становить:

$$\text{НА}_{2023} = 0,3082 * 4\,468\,601 = 1\,377\,334 \text{ грн.}$$

$$\text{НА}_{2024} = 0,3082 * 4\,948\,602 = 1\,525\,282 \text{ грн.}$$

$$\text{ОА}_{2023} = 0,6918 * 4\,468\,601 = 3\,091\,267 \text{ грн.}$$

$$\text{ОА}_{2024} = 0,6918 * 4\,948\,602 = 3\,423\,320 \text{ грн.}$$

Що стосується пасиву, то тут відбудуться структурні зміни за рахунок збільшення суми нерозподіленого прибутку. Він розраховується як сума нерозподіленого прибутку за попередній період та чистого прибутку за поточний рік, тобто:

$$\text{НРП}_{2023} = \text{НРП}_{2022} + \text{ЧП}_{2023}$$

На кінець 2022 року нерозподілений прибуток склав 2189233 грн. Прогнозна сума чистого прибутку становить 656705 грн. та 744782 грн. за 2023 та 2024 роки відповідно.

Проведемо розрахунки:

$$\text{НРП}_{2023} = 2189233 + 656705 = 2\,845\,938 \text{ грн.}$$

$$\text{НРП}_{2024} = 2845938 + 744782 = 3\,590\,720 \text{ грн.}$$

Беремо до уваги, що інші структурні елементи власного капіталу залишаються без змін і становлять 1 276 627 грн. (Зареєстрований капітал + Додатковий капітал + Резервний капітал = 179528 + 1012216 + 84883 = 1 276 627 грн.).

Загальна сума власного капіталу становить (за мінусом вилученого капіталу у розмірі 1705864 грн.):

$$\text{ВК}_{2023} = 2845938 + 1\,276\,627 - 1\,705\,864 = 2\,416\,701 \text{ грн.}$$

$$\text{ВК}_{2024} = 3590720 + 1\,276\,627 - 1\,705\,864 = 3\,161\,483 \text{ грн.}$$

Маючи суму власного капіталу та загальних активів, легко знайти суму позикового капіталу.

$$\text{ПК}_{2023} = 4\,468\,601 - 2\,416\,701 = 2\,051\,900 \text{ грн.}$$

$$\text{ПК}_{2024} = 4\,948\,602 - 3\,161\,483 = 1\,787\,119 \text{ грн.}$$

Вважатимемо, що структура позикового капіталу в прогнозних періодах також залишиться незмінною, тобто частка довгострокових та поточних зобов'язань буде такою самою, як і в 2022 році:

$$\text{Ч}_{\text{ДЗ}} = 1404489 / (1404489 + 286681) = 0,8305$$

$$\text{Ч}_{\text{ПЗ}} = 286681 / (1404489 + 286681) = 0,1695$$

Отже, сума довгострокових та поточних зобов'язань становить:

$$\text{ДЗ}_{2023} = 0,8305 * 2\,051\,900 = 1\,704\,069 \text{ грн.}$$

$$\text{ДЗ}_{2024} = 0,8305 * 1\,787\,119 = 1\,484\,173 \text{ грн.}$$

$$\text{ПЗ}_{2023} = 0,1695 * 2\,051\,900 = 347\,831 \text{ грн.}$$

$$\text{ПЗ}_{2024} = 0,1695 * 1\,787\,119 = 302\,946 \text{ тис. грн.}$$

Отже, на основі всіх вищерозрахованих показників, складемо прогнозний баланс ТОВ «Айті Сервіс Україна» на 2023-2024 рр. (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Прогнозний баланс ТОВ «Айті Сервіс Україна»

Показники	2022	Прогнозний період		Відхилення			
				Абсолютне, грн.		Відносне, %	
		2023	2024	2023-2022	2024-2022	2023/ 2022	2024/ 2023
АКТИВИ							
1. Необоротні активи	1063735	1377334	1525282	313599	147948	29,48	10,74
2. Оборотні активи	2387431	3091267	3423320	703836	332053	29,48	10,74
Баланс	3451166	4468601	4948602	1017435	480001	29,48	10,74
ПАСИВИ							
1. Власний капітал	1759996	2416701	3161483	656705	744782	37,31	30,82
Нерозподілений прибуток	2189233	2845938	3590720	656705	744782	30,00	26,17
2. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1404489	1704069	1484173	299580	-219896	21,33	-12,90
3. Поточні зобов'язання	286681	347831	302946	61150	-44885	21,33	-12,90
Баланс	3451166	4468601	4948602	1017435	480001	29,48	10,74

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності ТОВ «Айті Сервіс Україна»

Проведемо розрахунок показників фінансового стану ТОВ «Айті Сервіс Україна» (фінансової стійкості, рентабельності, ліквідності та ділової активності) для прогнозних 2023 та 2024 років. Порівняємо отримані дані з попереднім 2022 роком і зробимо висновки.

Отже, моделювання показало, що основні індикатори фінансового стану ТОВ «Айті Сервіс Україна» показали покращення. В першу чергу, це найбільш помітно по коефіцієнтам рентабельності. У 2023 році вони повинні зменшитись, в основному за рахунок стрімкого зростання суми активів та їх структурних елементів, проте у 2024 році за прогнозом показники рентабельності повинні продемонструвати зростання. У 2023 та 2024 роках повинні покращитись

показники фінансової стійкості, зокрема коефіцієнти автономії, маневреності власних коштів та забезпечення власними оборотними коштами.

Коефіцієнт поточної ліквідності буде значно вище нормативного значення і в прогнозних періодах становитиме 8,89 і 11,3 відповідно. Це свідчить про суттєве перевищення суми оборотних активів над сумою поточних зобов'язань. З однієї сторони це добре, оскільки підприємство має значні резерви та високу фінансову стійкість, а з іншої сторони це свідчить про неоптимальну структуру активів підприємства. Зокрема, це стосується зростаючої суми і частки дебіторської заборгованості, яка у 2023 році склала майже 45% від загальної суми активів. Що стосується показника оборотності капіталу, то він зменшиться з 0,96 до 0,833 у 2024 році. Причиною цього є переважання темпів приросту суми активів над сумою чистого доходу у прогнозному періоді.

Таблиця 3.4

Розрахунок показників фінансового стану ТОВ «Айті Сервіс Україна» для 2023-2024 рр.

Показники	Роки			Відхилення, +/-	
	2022	2023	2024	2023-2022	2024-2023
1. Показники фінансової стійкості					
Коефіцієнт автономії	0,510	0,541	0,639	0,03	0,10
Коефіцієнт фінансової стабільності	1,961	1,849	1,565	-0,11	-0,28
Коефіцієнт маневреності власних коштів	0,396	0,430	0,518	0,03	0,09
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами	0,292	0,336	0,478	0,04	0,14
Коефіцієнт забезпечення необоротними активами	1,655	1,755	2,073	0,10	0,32
Власний оборотний капітал, грн.	696261	1039367	1636201	343106	596834
2. Показники прибутковості					
Рентабельність активів	17,66	14,70	15,05	-2,97	0,35
Рентабельність власного капіталу	34,64	27,17	23,56	-7,46	-3,62
Рентабельність оборотних активів	25,53	21,24	21,76	-4,29	0,51
Рентабельність реалізації	18,41	17,61	18,07	-0,79	0,46
Рентабельність продукції	44,29	42,26	43,65	-2,04	1,40
Рентабельність сукупних витрат	22,23	21,21	21,91	-1,02	0,70
Валова рентабельність	58,45	58,32	58,60	-0,13	0,28
3. Ліквідність активів					
Коефіцієнт поточної ліквідності	8,33	8,89	11,30	0,56	2,41
4. Показники оборотності активів					
Оборотність капіталу	0,960	0,834	0,833	-0,125	-0,002

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності ТОВ «Айті Сервіс Україна»

Таким чином, у прогностному періоді відбудеться покращення загального фінансового стану підприємства, однак зросте структурний дисбаланс активів в сторону збільшення частки дебіторської заборгованості. Тому керівництву слід вжити заходів щодо зменшення суми дебіторської заборгованості, зменшення терміну її погашення та оптимізації структури оборотних активів в сторону збільшення суми більш ліквідних активів.

3.2. Розробка заходів щодо вдосконалення фінансового планування на ТОВ «Айті Сервіс Україна»

Планування виробничо-господарської діяльності підприємства є важливою функцією фінансового менеджменту і включає процес ефективного вибору цілей організації та шляхів їх досягнення. Фінансове планування забезпечує основу для всіх оперативних рішень і функцій підприємства, мотивації персоналу, контролю всіх показників і фокусується на формулюванні та досягненні стратегічних планів.

Слід зазначити, що сьогодні, в умовах російської агресії, фінансове планування набуває все більшого значення для українських підприємств через значне погіршення їхніх фінансових показників, скорочення експорту та прибутковості. У цій ситуації значно загострюється конкуренція не лише на внутрішньому ринку, а й з іноземними компаніями. Тому важливо визначити шляхи підвищення ефективності фінансового планування з метою подолання впливу негативних факторів на управління компанією.

Фінансове планування - це процес визначення цілей, які підприємство має намір досягти в певний період часу, а також засобів, методів і умов, необхідних для їх досягнення. Це забезпечує максимальне і найбільш ефективне використання наявних ресурсів та комплексне, якісне і оперативне вирішення різноманітних управлінських завдань, які значно ускладнюються в умовах ведення військових дій [1, 45].

Сформулюємо основні завдання фінансового планування діяльності товариств, які особливо актуалізувалися в умовах війни (рис. 1).

Слід зазначити, що завдання фінансового планування визначаються кожним товариством самостійно в залежності від виду діяльності, виробничо-господарської ситуації, місце розташування та інших важливих факторів.

Рис. 3.4. Види завдань фінансового планування товариств в умовах війни

Джерело: власна розробка автора

Однак, загалом, незалежно від наявності різновекторного впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на функціонування товариств вони зводяться до вирішення чотирьох ключових завдань:

- планування підвищення прибутковості діяльності [2, с. 167];
- планування витрат товариства та виявлення резервів їх скорочення;
- збільшення обсягів збуту продукції та частки ринку;
- покращення мотиваційної політики і соціальної відповідальності.

Крім того, фінансове планування орієнтується на фіксації даних з минулих періодів, але прагне вдосконалити розвиток товариства у майбутньому. Тому

точність планування залежить від точності фактичних показників аналізованих минулих періодів діяльності товариства.

Сучасний темп змін в умовах невизначеності та збільшення обсягу інформації настільки великий, що фінансове планування залишається чи не єдиним інструментом для формального передбачення майбутніх загроз, небезпек і ризиків, а також можливостей. Це також основа для прийняття оптимальних бізнес-рішень. Якісне фінансове планування допомагає мінімізувати ризики, пов'язані з такими рішеннями. Планування допомагає уніфікувати процес прийняття рішень всередині компанії, оскільки допомагає сформулювати поставлені цілі. Систематично приймаючи обґрунтовані планові рішення, компанії можуть знизити ризик прийняття неефективних рішень через невірну інформацію або неправильні стратегії без урахування впливу зовнішнього середовища.

Як зазначалось раніше, основною проблемою у процесі фінансового планування виступає необґрунтоване зростання суми дебіторської заборгованості, і як наслідок, збільшення резерву сумнівних боргів.

Система планування дебіторської заборгованості є частиною загального управління оборотними засобами, спрямованого на розширення обсягів реалізації продукції та оптимізацію розміру цієї заборгованості та забезпечення її своєчасної оплати.

Аналіз проблем планування дебіторської заборгованості, з якими стикається ТОВ «Айті Сервіс Україна», показав, що їх можна систематизувати наступним чином:

- відсутність чіткої інформації про строки погашення зобов'язань підприємствами-боржниками;
- не розроблені нормативні правові акти та методика обліку простроченої дебіторської заборгованості;
- відсутня оцінка фінансового стану дебіторів та ефективності надання відстрочки платежів.

Ефективність діяльності ТОВ «Айті Сервіс Україна» безпосередньо залежить від правильності прийнятих рішень. Це пов'язано з тим, що забезпечення

оптимальної суми та відсоткової частки дебіторської заборгованості в структурі оборотних активів компанії є актуальним питанням для всіх компаній.

Планування дебіторської заборгованості служить для впливу на фінансові результати, ліквідність і платоспроможність ТОВ «Айті Сервіс Україна» і, відповідно, на пов'язані з цим ризики, що виникають в процесі управління.

Процедура планування дебіторської заборгованості спрямована на вирішення наступних ключових завдань

- зниження економічних ризиків, пов'язаних з можливими втратами від списання безнадійної заборгованості та мінімізація фінансових ризиків, пов'язаних з дефіцитом грошових коштів

- мінімізація втрат від знецінення дебіторської заборгованості внаслідок інфляції

- мінімізація упущеної вигоди через неможливість здійснювати активне комерційне використання коштів, спрямованих в дебіторську заборгованість підприємства.

Зміст і основна мета планування дебіторської заборгованості полягає в управлінні процесом нарахування та інкасації дебіторської заборгованості від компаній-боржників з метою максимізації прибутку ТОВ «Айті Сервіс Україна».

Одним з ключових етапів в процесі управління торговою дебіторською заборгованістю є процес реструктуризації цієї заборгованості. Потреба в реструктуризації торгової дебіторської заборгованості може виникнути не тільки в процесі внутрішньої фінансової реструктуризації компаній-постачальників, що опинилися на межі банкрутства, а й у разі легкого прояву кризи, пов'язаного зі зниженням абсолютної платоспроможності, коли постійно виникає потреба в пошуку додаткових позикових коштів для здійснення поточних платежів протягом певного періоду часу.

На відміну від політики управління боргом, процедури реструктуризації є варіативними, добровільними, але чітко сфокусованими. Потреба у зміні структури та обсягу торгової дебіторської заборгованості виникає внаслідок несприятливої зміни поточної платоспроможності постачальника.

Реструктуризація торгової дебіторської заборгованості може відбуватися в кілька етапів. Рефінансування торгової дебіторської заборгованості слід здійснювати, якщо розглядаються заходи щодо підвищення ліквідності. Рефінансування торгової дебіторської заборгованості - це система фінансових операцій, яка прискорює перетворення торгової дебіторської заборгованості в грошові кошти.

Таким чином, для ТОВ «Айті Сервіс Україна» є доцільним запровадження таких економічних заходів, як рефінансування чи реструктуризація дебіторської заборгованості, що прискорить процес її погашення.

Рефінансування здійснюється за принципами:

- загальна вартість рефінансування не повинна перевищувати очікуваний дохід від використання коштів, що вивільняються в господарському обороті;
- вартість рефінансування має перевищувати вартість короткострокових кредитів підтримки платоспроможності підприємства зі стягнення дебіторської заборгованості;
- витрати на рефінансування не повинні перевищувати інфляційних втрат у разі затримки платежів.

Основними способами рефінансування дебіторської заборгованості є: форфейтинг; облік векселів, виданих покупцям товарів; факторинг.

Факторинг - це фінансова операція, при якій продавець передає банку право на отримання грошей на підставі платіжних документів за відвантажені товари. Банк отримує від продавця комісію, яка встановлюється у відсотках від суми платежу. Розмір комісії залежить від платоспроможності покупця та погоджених умов. Крім того, банк надає покупцеві кредит у вигляді дострокового погашення боргу на підставі платіжних документів протягом трьох днів.

Факторинг має такі переваги перед іншими інструментами рефінансування заборгованості

- Гарантує, що оборотні кошти не будуть заблоковані в дебіторській заборгованості;
- Управління боргом;

- Відсутність застави;
- Спрощує переказ коштів;
- Розширює клієнтську базу та встановлює стабільні відносини з покупцями, які можуть купувати товари на умовах оплати на умовах партисипативних відносин;
- Можливість купувати товари оптом за вигідними цінами та мати широкий асортимент продукції;
- Покращення стилю ведення бізнесу та платоспроможності через можливість вчасно розраховуватися з кредиторами;
- Зміцнення позицій на ринку.

Форфейтинг - це процес підвищення фінансової ефективності шляхом передачі експортних товарних кредитів на користь банків у формі коносаментів (переказних векселів) за певну плату. По суті, форфейтинг - це конвертація торгового кредиту в банківський.

В результаті інкасо зобов'язання покупця за товарним кредитом конвертується (на користь банку) у фінансове зобов'язання. По суті, форфейтинг поєднує в собі елементи факторингу та обліку рахунків-фактур для комерційних організацій.

Хоча форфейтинг використовується для довгострокових експортних поставок і дозволяє експортерам негайно конвертувати свої кошти в готівку шляхом дисконтування векселів, недоліком форфейтингу є його висока вартість. Тому слід розглянути можливість включення витрат на форфейтинг в ціну контрактів з іноземними імпортерами.

Варто відзначити, що цей вид банківської послуги не розвинений в Україні належним чином. Це пов'язано, зокрема, з тим, що потенційні споживачі цієї послуги не обізнані з її перевагами та недоліками, а законодавча база, що регулює цей бізнес, є неповною. Крім того, розвиток форфейтингу в Україні стримується відносно високою вартістю для організацій та високим ризиком для покупця-форфейтера.

Облікові векселі, випущені покупцем інструменту, є фінансовими операціями, що продаються банкам та організаціям за фіксованою (обліковою) ціною, яка визначається номінальною вартістю векселя, строком його погашення та обліковою ставкою відсотка. Облікова ставка включає середню депозитну ставку, комісійну винагороду та рівень премії за ризик у разі сумнівної платоспроможності векселедавця. Ця операція здійснюється тільки з коносаментами.

Переваги цієї форми рефінансування для компаній-постачальників:

- Дозволяє банку рефінансувати кредити, надані підприємством своїм постачальникам, за вигідними відсотковими ставками;
- Підвищення ліквідності активів.

Постачальники можуть оцінити ефективність операцій з обліку рахунків-фактур, порівнявши балансову вартість з очікуваним додатковим доходом від використання коштів за період, що залишився до оплати рахунку-фактури.

Як відомо, стан дебіторської заборгованості безпосередньо впливає на фінансову стійкість ТОВ "Ай Ті Сервіс Україна". Збільшення дебіторської заборгованості означає вилучення коштів з обороту, що знижує платоспроможність ТОВ "Ай Ті Сервіс Україна", зменшує його конкурентоспроможність на ринку і в цілому негативно впливає на фінансову стійкість компанії. Тому питання ефективного управління дебіторською заборгованістю набуває все більшої актуальності.

З метою оптимізації розміру та структури дебіторської заборгованості ТОВ «Айті Сервіс Україна» необхідно рефінансувати частину дебіторської заборгованості. Основними методами рефінансування є факторинг, форфейтинг та облік векселів.

Факторинг (продаж дебіторської заборгованості факторинговій компанії або банку). За договором факторингу банк може, наприклад, отримати право вимагати від продавця товари або послуги, які прострочені (прострочена дебіторська заборгованість) або вже знаходяться на стадії оплати. Суб'єкт господарювання передає право на отримання грошей на підставі платіжних документів за поставлені

товари в обмін на негайне отримання основної суми дебіторської заборгованості (комісія, що сплачується факторинговій компанії, залежить від ступеня ризику операції, застосовної відсоткової ставки та строків платежу).

- Облік або дисконтування векселів. Суть цієї операції полягає в тому, що банк купує вексель з іменним індосаментом і негайно оплачує його пред'явнику, отримуючи оплату тільки при настанні терміну платежу за векселем. Економічна суть дисконтування полягає в тому, що пред'явник продає вексель банку достроково і конвертує комерційний кредит у банківський. За дострокову оплату банк утримує певну комісію з номіналу векселя. Різниця між тим, що банк платить за вексель, і тим, що він отримує за вексель при погашенні, називається дисконтом.

Незважаючи на свої недоліки, ці методи мають багато позитивних аспектів і вважаються ефективним інструментом планування та управління дебіторською заборгованістю. Метод рефінансування дебіторської заборгованості передбачає конвертацію дебіторської заборгованості в інші ліквідні оборотні кошти (наприклад, грошові кошти, короткострокові фінансові інвестиції). Це сприяє фінансовій стабільності ТОВ "Ай Ті Сервіс Україна".

3.3. Напрями удосконалення бюджетування на підприємстві

Проблеми, пов'язані з організацією системи фінансового планування на сучасних українських підприємствах, можна класифікувати за ступенем важливості (рис. 3.5).

Майже третина проблем пов'язана з непрактичністю фінансового планування, що часто спричинена необґрунтованими даними про обсяги продажів, відсоток грошових коштів у платежах, недооцінкою строків погашення дебіторської заборгованості та надмірними потребами у фінансуванні. Однією з головних причин цього є функціональна роз'єднаність між відділами, залученими до фінансового планування.

Іншою проблемою є швидкість підготовки планів. Економічні служби досі

продукують значну кількість документів, непридатних для фінансового аналізу, а відсутність чіткої системи підготовки та передачі планової інформації між підрозділами, необхідність тривалих процедур її узгодження та недостовірні інформація призводить до того, що плани готуються, але вже не потрібні, оскільки не вкладаються у заплановані терміни, що призводить до ситуації, коли підготовлені плани не можуть бути виконані у заплановані терміни і стають надлишковими [65, с. 33].

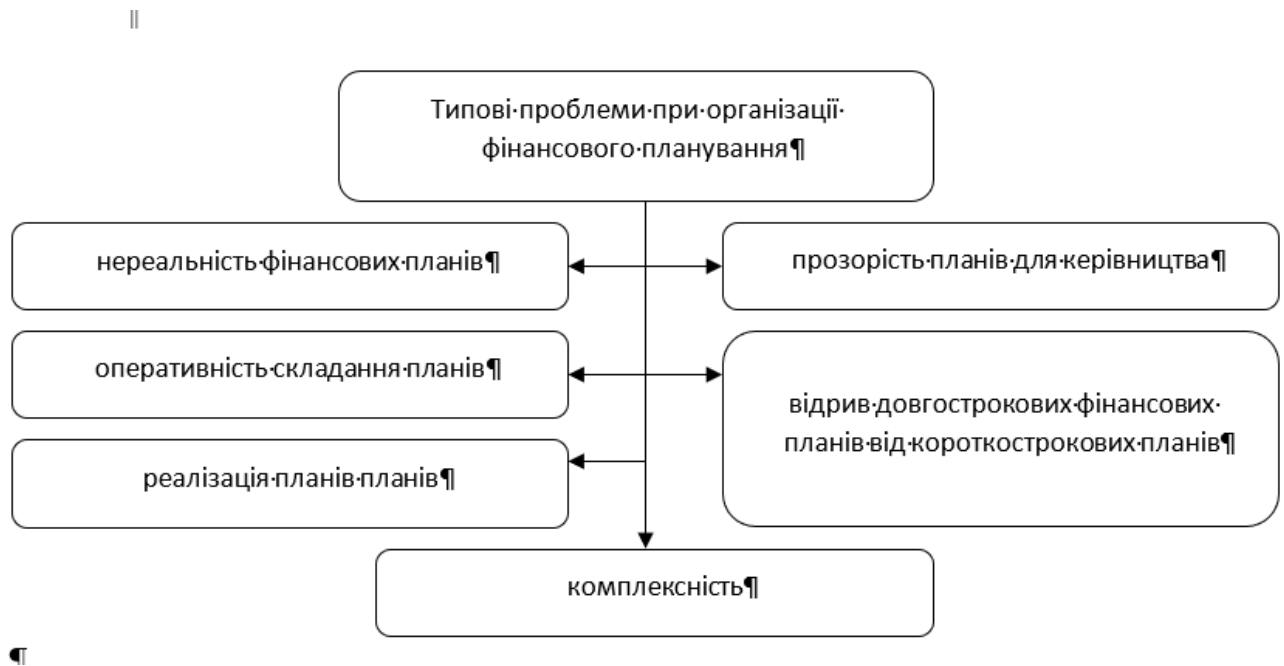

Рис. 3.5. Типові проблеми при організації фінансового планування на підприємстві

Дві попередні проблеми неминуче призводять до третьої: "непрозорості" бізнес-плану. Це природний наслідок відсутності чітких внутрішніх стандартів фінансового планування. Дуже важливо, щоб особи, які готують бюджет, брали участь в ухваленні остаточної версії бюджету, і щоб менеджери не вносили зміни до бюджету без ретельного аналізу думок своїх підлеглих.

Будь-яке порушення в організації планової роботи призведе до розмежування довгострокового та короткострокового фінансового планування. Останнє має формуватися за власними законами, а дефіцитні оборотні кошти підпорядкованих компаній мають розподілятися за галузями та проектами. Звичайно, для деяких

підприємств ця проблема значною мірою вирішена, але для більшості вона залишається викликом.

У цьому полягає реалізація і складність плану. Реалізація плану означає, що необхідні фінансові та матеріальні ресурси забезпечені і немає дефіциту. Комплексність плану означає, що крім фінансової частини плану, яка стосується доходів і витрат, повинні бути також реалістичні плани прибутків і збитків, боргових потоків і плановий баланс. Все це має бути підготовлено в зручному для керівництва форматі.

Крім того, слід використовувати інструменти факторного аналізу для оцінки можливих сценаріїв зміни ключових цільових показників. У багатьох українських компаніях такими показниками при підготовці річних планів є виручка, витрати і прибуток. Водночас, слід також аналізувати такі показники, як рентабельність власного капіталу (ROE), рентабельність активів (ROA), оборотність активів (ROA), запас фінансового здоров'я та темпи економічного зростання підприємства. Часто компанії не складають плановий баланс, не аналізують його структуру і не передбачають динаміку змін фінансової стійкості та ліквідності. Відсутність такого аналізу на етапі довгострокового планування значно знижує його ефективність як інструменту корпоративного управління [54, с. 201].

Заходи з удосконалення бюджетування в компаніях включають

- Планування та прогнозування заходів щодо збільшення виручки від реалізації продукції.
- Прогнозування грошових надходжень,
- Планування та впровадження заходів щодо зменшення дебіторської заборгованості,
- скорочення витрат на закупівлю та використання сировини і матеріалів, витрат на оплату праці, загальних та адміністративних витрат, витрат на збут,
- скорочення існуючих операційних витрат, необхідних для підтримки бізнесу в цілому, окрім тих, що безпосередньо пов'язані з виробництвом та реалізацією продукції,

- Проведення маржинального аналізу. Це дозволяє розробити різні варіанти досягнення фінансових результатів,

- Прогнозування грошових потоків: допомагає визначити майбутні грошові надходження та витрати компанії.

З метою покращення фінансових показників ТОВ "Айті Сервіс Україна" та полегшення бюджетування рекомендується наступне.

- Розробити фінансову стратегію, спрямовану на збільшення власних фінансових ресурсів за рахунок зниження собівартості продукції та врахування резервів економії витрат. До резервів економії витрат можна віднести краще використання основних фондів, економію в адміністративно-управлінській сфері на основі раціональної організації апарату управління підприємством тощо.

Для вирішення проблеми формування фінансових ресурсів підприємства необхідна виважена довгострокова фінансова стратегія. Розробка фінансової стратегії є складовою фінансового планування. Фінансова стратегія має значний вплив на загальну економічну стратегію підприємства. Фінансова стратегія включає в себе методи і практику формування і планування фінансових ресурсів і забезпечення фінансової стійкості підприємства в ринкових умовах.

Джерелом фінансових ресурсів є доходи, фактично отримані від реалізації продукції та фінансових інвестицій. Формування фінансових ресурсів відбувається в процесі налагодження господарської діяльності. По-перше, це відбувається при формуванні статутного капіталу під час створення підприємства, а відповідні фінансові ресурси формуються в процесі його діяльності.

- Чітко визначаються поточні та майбутні потреби в капіталі та аналізуються джерела фінансування для задоволення цих потреб.

Потреба в капіталі на підприємстві виникає у зв'язку з тим, що платіжні потоки зазвичай покривають один одного асинхронно протягом певного періоду часу. Позитивна потреба в капіталі виникає в періоди, коли надходження перевищують платежі, тоді як негативна потреба в капіталі виникає в періоди, коли надходження перевищують платежі. Забезпечення задоволення позитивної потреби

в капіталі є одним з найважливіших завдань в управлінні формуванням фінансових ресурсів підприємства для підтримки фінансової рівноваги.

І навпаки, від'ємна потреба в капіталі (перевищення доходів над витратами) може виступати додатковим джерелом фінансування).

Тому, формуючи та реалізуючи ефективну політику формування власного фінансового капіталу, підприємство може створити об'єктивно кращі умови як для використання, так і для залучення позикових фінансових ресурсів.

- Розробити амортизаційну політику компанії. Це передбачає самостійне визначення умов використання основних засобів, вибір відповідних норм амортизації та методів нарахування амортизації, а також вибір умов і методів переоцінки основних засобів відповідно до стандартів бухгалтерського обліку.

Механізми управління амортизацією повинні бути спрямовані на збільшення внутрішніх фінансових ресурсів. Однак слід пам'ятати, що збільшення амортизаційних відрахувань зменшує чистий прибуток від господарської діяльності і навпаки.

Чинна амортизаційна політика не відповідає потребам розвитку виробництва і не дозволяє підприємствам генерувати значні ресурси для фінансування капітальних інвестицій за рахунок амортизаційних відрахувань.

- Метою роботи є вплив на умови та фактори, що визначають формування чистого операційного прибутку, максимізація його обсягу та збільшення внутрішніх фінансових ресурсів.

Механізми максимізації прибутку підприємства спрямовані на забезпечення зростання чистого операційного прибутку шляхом оптимізації впливу на три основні фактори: обсяг виробництва, ціни та витрати.

- В організаційно-управлінській структурі підприємства виділяють фінансовий та економічний відділи, встановлюють положення про ці відділи та їхні завдання. Забезпечити теоретичну перепідготовку всіх економічних підрозділів, включаючи бухгалтерів, з питань управління фінансовими ресурсами компанії.

Бюджетування підприємства забезпечує підвищення його ліквідності та платоспроможності.

Бюджетування - це методика і практика формування та планування фінансових ресурсів і забезпечення фінансової стійкості підприємства в ринкових умовах. Бюджетування охоплює всі форми фінансової діяльності підприємства, включаючи оптимізацію основних та оборотних активів, формування та розподіл прибутку, грошові розрахунки та інвестиційну політику.

Бюджетування на підприємствах забезпечує:

- формування та ефективне використання фінансових ресурсів
- визначення найбільш ефективних напрямків інвестування та концентрацію фінансових ресурсів на цих напрямках;
- адаптацію фінансової діяльності до економічної ситуації та матеріальних можливостей підприємства;
- визначення основних загроз з боку конкурентів; вибір правильної фінансової діяльності; маневрування для отримання вирішальної переваги над конкурентами.

У процесі бюджетування особлива увага приділяється виробництву конкурентоспроможної продукції, точному визначенню грошових надходжень, мобілізації внутрішніх ресурсів, максимальному зниженню собівартості продукції, формуванню та розподілу прибутку, визначенню оптимальної потреби в оборотному капіталі, раціональному використанню позикових коштів та ефективному використанню капіталу компанії.

Процес бюджетування на наступний рік повинен починатися з вибору і розрахунку ключових грошових показників, що впливають зі стратегічного плану. Далі складається бюджетне рішення або плановий лист, в якому узагальнюються основні напрямки діяльності ТОВ "Ай Ті Сервіс Україна" на бюджетний рік в розрізі конкретних сфер і параметрів діяльності. У листі акцентується увага на основних зовнішніх факторах впливу, наводяться цільові показники в грошовому вираженні на бюджетний рік та загальні рекомендації щодо їх реалізації. Наприклад, основні заходи, спрямовані на покращення ліквідності та платоспроможності ТОВ "Ай Ті Сервіс Україна" в бюджетних резолюціях та

планових документах, в розділі конкретних рекомендацій можна описати наступним чином:

- Реструктуризація активів
- Скорочення (заморожування) витрат.
- Збільшення доходів від продажів.

Реструктуризація активів стосується змін у структурі та складі активу балансу (такі зміни часто супроводжуються змінами у структурі та складі пасиву). В рамках реструктуризації активів можна виділити наступні типи заходів:

- мобілізація прихованих резервів. Приховані резерви - це (а) частина власного капіталу компанії, яка не відображена в балансі. Величина прихованих резервів на ефективній стороні балансу дорівнює (б) різниці між балансовою та фактичною (вищою) вартістю певної статті активу підприємства. Приховані резерви мобілізуються наступними способами

- за рахунок продажу окремих основних та оборотних активів, не пов'язаних безпосередньо з виробництвом та реалізацією продукції (наприклад, будівель та споруд, не призначених для виробництва, корпоративних прав інших підприємств, боргових зобов'язань, нематеріальних активів, наднормативних запасів сировини та матеріалів).

- індексація балансової вартості основних засобів, які не можуть бути реалізовані без переривання нормального виробничого циклу (цей спосіб реструктуризації активів не пов'язаний з реальним поліпшенням платоспроможності, але безпосередньо впливає на кредитоспроможність компанії). У разі індексації основних засобів змінюється структура пасивів (збільшуються статті "статутний капітал" або "додатковий капітал");

- оренда основних засобів. Цей метод дозволяє здійснити модернізацію обладнання (а отже, реалізувати заходи з виробничо-технологічного оновлення) навіть за відсутності необхідних інвестиційних ресурсів;

- передача в лізинг основних засобів, які не повністю використовуються у виробничому процесі

- оптимізація структури розміщення оборотного капіталу (зменшення частки неліквідних оборотних коштів, запасів сировини та матеріалів, незавершеного виробництва тощо).

- рефінансування дебіторської заборгованості (переведення оборотних активів в інші більш ліквідні види активів (наприклад, грошові кошти, короткострокові фінансові інвестиції)).

Одним із факторів, що негативно впливають на фінансовий стан підприємств, особливо на їхню платоспроможність, є високий рівень не виправданої дебіторської заборгованості. Це важливий резерв для відновлення платоспроможності підприємств в умовах фінансової кризи. Тому фінансовий менеджмент повинен використовувати всі можливості для погашення цієї дебіторської заборгованості.

Своєчасна виплата кредиторської заборгованості та своєчасна інкасація дебіторської заборгованості відіграють важливу роль в оперативній фінансовій діяльності підприємства.

Підприємства повинні організувати щоденний оперативний контроль за оплатою та надходженням матеріальних цінностей, виконанням фінансових зобов'язань перед бюджетом, позабюджетними фондами та банками. Дебіторська заборгованість повинна регулярно звірятися з даними бухгалтерського обліку і звітності та інвентаризацій.

Дебіторська заборгованість, що виникає в межах погодженого між сторонами терміну платежу, є нормальним явищем у фінансово-господарській діяльності. Дебіторська заборгованість, що перевищує узгоджений період оплати, знижує платоспроможність підприємства. Тому боргова позиція кожного підприємства повинна бути ретельно проаналізована за кожною з наступних статей розрахунки з покупцями, постачальниками та іншими дебіторами, векселі до одержання, аванси, розрахунки з бюджетом, відрахування на соціальне страхування та заробітна плата працівників. Оскільки необхідно враховувати реальну ситуацію, слід звернути увагу на наступне:

- частка дебіторської заборгованості, не погашеної одним або кількома основними дебіторами;

- ймовірність погашення заборгованості, терміни реалізації та частка простроченої дебіторської заборгованості;
- векселі у відсотках від загальної дебіторської заборгованості.

Кредиторська заборгованість відіграє важливу роль у борговому фінансуванні. Якщо кредиторська заборгованість підприємства формується в рамках нормального документообігу та встановлених форм розрахунків у контексті ділових відносин з іншими суб'єктами господарювання, вона не суперечить чинному законодавству і не впливає негативно на фінансовий стан інших суб'єктів господарювання. Якщо кредиторська заборгованість виникає внаслідок порушення правил оплати або кредитування, це призводить до фінансових труднощів для інших організацій.

Якщо організація не має чіткої системи фінансового менеджменту, якщо оборотні кошти заморожені в дебіторській заборгованості, або якщо є надлишкові запаси, які не зберігаються в банку, або якщо власних оборотних коштів недостатньо для покриття мінімальної суми, необхідної організації для забезпечення поточної діяльності, часто виникають затримки платежів постачальникам.

Заходи зі зниження виробничих витрат повинні здійснюватися відповідно до методу нульового бюджету. Основна мета - визначити оптимальний рівень загальних витрат компанії та пріоритетні напрямки використання обмежених фінансових ресурсів. Основна відмінність методу беззбиткового бюджетування від традиційного управлінського фінансового планування полягає в тому, що останнє орієнтується переважно на показники витрат за попередній період (які можуть бути не виправдано завищеними). Основою методу нульового бюджетування є так звана нульова точка. Це означає, що планові показники розраховуються на основі нового розрахунку всіх норм і нормативів витрат, їх складу і структури. Метод бюджетування на основі нульової точки є невід'ємною частиною управління витратами компанії.

Нульове бюджетування аналізує всі статті витрат і визначає можливості для економії по кожній статті.

Нульове бюджетування (ZBB) використовується для виявлення резервів економії витрат в рамках контролю за витратами.

Процедура (ZBB— Zero-Base-Budgeting) показана на рисунку 3.6.

9□	Контролер перевіряє рівень виконання бюджетних показників та доповідає керівництву про причину відхилення факту від плану□
□	
8□	Відділ контролінгу розробляє бюджет з відображенням контрольних показників для окремих носіїв рішень□
□	
7□	На рівні підприємства приймається рішення про пріоритети у використанні ресурсів, рівень виробництва та затрат□
□	
6□	Керівництво підприємства зіставляє дані окремих структурних підрозділів, будує власний ієрархічний ряд пріоритетів та альтернатив на <u>основі</u> коригування даних окремих центрів□
□	
5□	Керівництво підрозділами визначає пріоритетні напрями використання наявних обмежених ресурсів і будує ієрархічний ряд пріоритетів□
□	
4□	Керівники підрозділів визначають альтернативні способи досягнення намічених завдань і необхідні затрати□
□	
3□	Керівники підрозділів розробляють конкретні цільові показники для окремих функціональних одиниць□
□	
2□	Керівництво структурними підрозділами визначає конкретні цілі і доводить їх до окремих функціональних одиниць□
□	
1□	Керівництво підприємства визначає стратегічні та оперативні цілі, оцінює наявні ресурси та приймає рішення про сфери застосування ZBB□

Рис. 3.6. Етапи нуль-базис-бюджетування

Основою нульового бюджетування є так звана нульова точка (інформація про результати діяльності за попередній рік, включаючи витрати, не береться до уваги). Показники бюджету за цим методом розраховуються на основі нового розрахунку капіталу, необхідного для фінансування необоротних та оборотних активів, з

використанням широкого спектру інформації про технічні процеси, нормативи, калькуляцію собівартості продукції, ціноутворення тощо.

Отже, основна відмінність ZBB від традиційного планування полягає в тому, що останнє здебільшого орієнтується на показники ефективності, зокрема на показники рівня витрат у попередньому періоді (які могли бути невиправдано високими). Основною метою ZBB є визначення оптимального рівня витрат компанії та пріоритетних напрямків використання обмежених фінансових ресурсів. ZBB аналізує всі статті витрат і виявляє можливості економії по кожній з них. З огляду на те, що ZBB є більш трудомістким і, відповідно, більш дорогим методом, його слід використовувати в тих випадках, коли традиційне бюджетування неможливе (наприклад, при запуску нового проекту) або недостатньо об'єктивне (наприклад, коли єдиний необхідний капітал значно завищений).

З метою організації бюджетного планування для окремих структурних підрозділів та компанії в цілому, ТОВ "Ай Ті Сервіс Україна" слід впровадити наскрізну систему бюджетування. Ця система дозволить встановити жорсткий бюджетний контроль за надходженням і витрачанням коштів та створить реальні умови для розвитку ефективної фінансово-господарської діяльності підприємства [27, с. 247].

Рішення про придбання та використання фінансових ресурсів приймаються на основі двох основних критеріїв: прибутковості та ліквідності (платоспроможності). Тому фінансове планування повинно чітко розмежовувати планування фінансових результатів і планування вхідних і вихідних грошових потоків (планування ліквідності). Підприємства є прибутковими, але неплатоспроможними або, навпаки, підприємства є збитковими, але неплатоспроможними [14, с. 185].

Таким чином, системи бюджетування повинні зосереджуватися на фінансових результатах, з одного боку, і на плануванні ліквідності, з іншого. Прогнозування майбутніх фінансових результатів (прибутків, збитків) здійснюється шляхом складання бюджету доходів і витрат за всіма видами

звичайної діяльності підприємства, які очікуються протягом планового періоду. Прогнозування ліквідності ґрунтується на порівнянні очікуваних грошових надходжень і витрат протягом планового періоду. Ці дві сфери бюджетування узгоджуються в результаті інтеграції у вигляді планового балансу та бюджету руху грошових коштів.

Таким чином, пропонуємо створити та впровадити в ТОВ «Айті Сервіс Україна» комплексну автоматизовану систему бюджетного планування і управління (на базі локальної комп'ютерної мережі), що дозволяє оперативно (щодня) одержувати інформацію про виконання бюджетів і вчасно вносити корегування в прибутковий і видатковий розділи з метою підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності економічних суб'єктів.

Висновки до розділу 3

В результаті моделювання та прогнозування фінансового стану ТОВ «Айті Сервіс Україна» шляхом розрахунку основних показників, що характеризують його фінансовий стан (показники фінансової стійкості, рентабельності, ліквідності та ділової активності) можна констатувати, що протягом прогнозованого періоду загальний фінансовий стан компанії покращиться, але структурна незбалансованість активів зростатиме в бік збільшення частки дебіторської заборгованості. Тому керівництву слід вжити заходів щодо зменшення обсягу дебіторської заборгованості, скорочення термінів її погашення, оптимізації структури оборотних активів та збільшення обсягу більш ліквідних активів.

Також було розроблено низку заходів щодо вдосконалення фінансового планування компанії, зокрема в процесі планування дебіторської заборгованості, одним з основних етапів якого є процес реструктуризації: З метою оптимізації структури дебіторської заборгованості та розміру дебіторської заборгованості ТОВ «Айті Сервіс Україна» бажано рефінансувати частину дебіторської заборгованості. Основними методами рефінансування є форфейтинг, облік дебіторської

заборгованості та факторинг. Незважаючи на деякі недоліки, ці методи мають багато переваг і є ефективними.

Крім того, запропоновано впровадити на досліджуваному підприємстві методику нуль-базис-бюджетування з метою зниження витрат, а також систему наскрізних бюджетів, що дозволить оперативно (щодня) одержувати інформацію про виконання бюджетів і вчасно вносити корегування в прибутковий і видатковий розділи з метою підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств галузі інформаційних технологій.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі проаналізовано ТОВ «Айті Сервіс Україна», яке займається комп'ютерним програмуванням, консалтинговими та аналітичними послугами. Об'єктом аналізу є особливості фінансового планування в системі фінансового менеджменту ТОВ «Айті Сервіс Україна».

У розділі 1 розглянуто економічну сутність, труднощі та значення фінансового планування на підприємствах, описано основні види та етапи фінансового планування. Проаналізовано принципи та методи фінансового планування на підприємствах.

У другому розділі проаналізовано фінансово-економічний стан ТОВ «Айті Сервіс Україна» та систему фінансового планування. У 2022 році активи ТОВ «Айті Сервіс Україна» становили 3451166 грн, що на 15,45% менше порівняно з 2021 роком. Це відбулося за рахунок значного скорочення суми основних засобів у поточному році майже вдвічі. Це відбулося за рахунок значного зменшення суми довгострокових фінансових інвестицій у складі основних засобів.

Динаміка пасивів характеризується зменшенням власного капіталу та збільшенням позикових коштів. Зокрема, у 2022 році власний капітал зменшився з 2936106 грн до 1759996 грн; до 2022 року власний капітал поступово збільшувався за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку, який був сформований за рахунок чистого прибутку компанії; у 2022 році сума нерозподіленого прибутку перевищила загальну суму власного капіталу за рахунок наявності вилученого капіталу.

Суттєво зросли довгострокові зобов'язання компанії: з 8291 грн у 2019 році у 2022 році вони зросли до 1404489 грн, тобто більш ніж у 169 разів.

За минулий рік помітним було перевищення темпів зростання сукупного доходу над сукупними витратами, що призвело до значного збільшення чистого прибутку (+29,81%) до 609629 грн. Загалом, 2022 рік став найкращим роком для компанії з точки зору показників діяльності та прибутку.

Всі показники прибутковості зросли у 2022 році порівняно з 2021 роком. Більше того, результати, досягнуті у 2022 році, стали найкращими за чотири роки, що дозволяє зробити висновок про значний прогрес в управлінні фінансово-господарською діяльністю та фінансовими активами ТОВ «Айті Сервіс Україна».

Розрахунок показників фінансової стійкості показав наступні результати: У 2019 році коефіцієнт автономії становить 0,767, у 2020 році - 0,792, у 2021 році - 0,719 та у 2022 році - 0,51. Усі значення індикаторів за чотири роки відповідають еталонним значенням. Коефіцієнт маневреності власного капіталу зменшився у 2021 році, але у попередньому році він був вище 0,4, що свідчить про оптимізацію структури активів компанії в цілому; коефіцієнт забезпеченості власними коштами за 2021-2022 роки відповідає нормативному значенню і у 2022 році становить 0,396; коефіцієнт ліквідності робочого капіталу за 2022 рік становить 0,292 і відповідає нормативному значенню цього показника. Загалом, аналіз фінансової стійкості ТОВ «Айті Сервіс Україна» показує дуже високі результати, що характеризують фінансову стабільність та стійкість компанії.

Далі було проведено аналіз ліквідності та отримано наступні результати: Коефіцієнт абсолютної ліквідності 0,899 на 2022 рік значно перевищує нормативне значення. Це свідчить про високу платоспроможність компанії та наявність значних фінансових резервів. Коефіцієнт поточної ліквідності у 2022 році становить 6,3. Це пов'язано зі стрімким зростанням дебіторської заборгованості. Тому компанії необхідно оптимізувати склад оборотних активів за рахунок прискорення інкасації дебіторської заборгованості та збільшення запасів. Коефіцієнт поточної ліквідності значно перевищував нормативне значення протягом усіх чотирьох років: 8,33 у 2022 фінансовому році та 7,73 у 2021 фінансовому році. Враховуючи таке значне перевищення над пороговим значенням, можна зробити висновок, що компанія має значний обсяг вільних коштів, сформованих за рахунок власних ресурсів. Отже, ТОВ «Айті Сервіс Україна» має високу ліквідність та платоспроможність.

Рекомендаціями щодо подальшої діяльності ТОВ «Айті Сервіс Україна» буде зменшення дебіторської заборгованості за рахунок збільшення обсягу запасів з метою оптимізації структури наявних активів та прискорення їх оборотності.

Аналіз господарської діяльності ТОВ «Айті Сервіс Україна» показує, що підприємство збільшило обсяг дебіторської заборгованості, що призвело до подовження періоду обороту дебіторської заборгованості. Таке збільшення суми може свідчити про збільшення тривалості прострочення заборгованості та появу так званих безнадійних боргів. Тому підприємству слід вжити заходів для зменшення суми дебіторської заборгованості та скорочення періоду прострочення платежів. Для прискорення взаєморозрахунків з клієнтами ТОВ «Айті Сервіс Україна» рекомендується уважно стежити за поверненням дебіторської заборгованості та використовувати судові процедури для її стягнення. У разі неможливості стягнення дебіторської заборгованості навіть на підставі рішення суду, компанія має можливість вирахувати суму непогашеної дебіторської заборгованості з оподаткованого прибутку, що, як мінімум, зменшить платежі до бюджету.

У розділі 3 цього звіту проаналізовано заходи щодо покращення фінансового планування в компанії «Айті Сервіс Україна». Зокрема, автором проведено моделювання та прогнозування фінансового стану ТОВ «Айті Сервіс Україна» шляхом розрахунку основних показників, що характеризують його фінансовий стан (показники фінансової стійкості, рентабельності, ліквідності та ділової активності). Результати показують, що протягом прогнозованого періоду загальний фінансовий стан компанії покращиться, але структурна незбалансованість активів зростатиме в бік збільшення частки дебіторської заборгованості. Тому керівництву слід вжити заходів щодо зменшення обсягу дебіторської заборгованості, скорочення термінів її погашення, оптимізації структури оборотних активів та збільшення обсягу більш ліквідних активів.

Також було розроблено низку заходів щодо вдосконалення фінансового планування компанії, зокрема в процесі планування дебіторської заборгованості,

одним з основних етапів якого є процес реструктуризації: З метою оптимізації структури дебіторської заборгованості та розміру дебіторської заборгованості ТОВ «Айті Сервіс Україна» бажано рефінансувати частину дебіторської заборгованості. Основними методами рефінансування є форфейтинг, облік дебіторської заборгованості та факторинг. Незважаючи на деякі недоліки, ці методи мають багато переваг і є ефективними.

Запропоновано впровадити на досліджуваному підприємстві методику нуль-базис-бюджетування з метою зниження витрат, а також систему наскрізних бюджетів.

Комплексна автоматизована система бюджетного планування і управління (на базі локальної комп'ютерної мережі) дозволить оперативно одержувати інформацію про виконання бюджетів і вчасно вносити корегування в прибутковий і видатковий розділи з метою підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств, які працюють в галузі інформаційних технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаренкова Г.М. Фінанси підприємств: Навч. посіб. для самот. вивчення дисципліни. Київ: Знання-Прес, 2016. 299 с.
2. Бердар М.М. Фінанси підприємств : навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: 2018. 464 с.
3. Білик М.Д. Фінансове планування на підприємстві: навчальний посібник. Київ: ТОВ «ПанТот», 2016. 436 с.
4. Болтянська Л.О., Андреева Л.О., Лисак О.І. Економіка підприємства: навчальний посібник. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 668 с.
5. Бондар С.Л., Тимошенко О.В. Фінанси: навч. посіб. Вінниця: Нова Книга, 2014. 384 с.
6. Буряк П.Ю., Смолінська С.Д., Татарин Н.Б. Фінанси: підручник. Київ : Хай-Тек Прес, 2018. 392 с.
7. Венгер В.В. Фінанси: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 432 с.
8. Данілов О.Д. Фінанси підприємств у запитаннях і відповідях. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 256 с.
9. Дацій О.І. Теорія економічного аналізу: навч. посіб. /[О.І. Дацій, О. О. Шевченко, Н. О. Шевченко, Н. І. Демчук, М. О. Сичова, В. П. Жук]; за ред. О. І. Дація. Дніпропетровськ: Біла К. О., 2018. 236 с.
10. Злобіна К.С. Система фінансового планування на підприємстві. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 38(2). С. 93-97. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2019_38%282%29__21.
11. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.]. Київ: Центр учбової літератури, 2015. 728 с.
12. Івасів Б.С. Гроші та кредит: підручник. Київ: КНЕУ, 2018. 402 с.

13. Каламбет С.В., Остимчук Г.В. Сутність ефективності фінансового планування на підприємстві. *Економіка та держава*. 2015. № 9. С. 84-87. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2015_9_21.
14. Кремень О.І., Кремень В.М. Фінанси: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 416 с.
15. Кустрич Л.О. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств на регіональному рівні. *Агросвіт*. №1, 2018. С. 18-24.
16. Лучко М.Р. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. Тернопіль:, ТНЕУ. 2016. 304 с.
17. Максимова М.В., Щербина А.І. Концептуальні положення фінансового планування на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2019. № 7. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7197>.
18. Меглаперідзе А.С. Фінанси: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 419 с.
19. Мельник А.Ф., Васіна А.Ю., Желюк Т.Л. Національна економіка: навчальний посібник. Київ: «Знання», 2018. 463 с.
20. Міщук Г.Ю. Економічний аналіз: навч. посібник. Рівне : НУВГП, 2017. 156 с.
21. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств : підручник. Київ : ЦУЛ, 2016. 504 с.
22. Падерін І.Д. Аналіз впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на стратегії підприємств малого та середнього бізнесу / І.Д. Падерін, Є.Е. Новак. *Економічний вісник Донбасу*. 2017. № 3 (41). С. 135-141.
23. Повстенюк Н.Г. Методи діагностики банкрутства підприємств у сучасних умовах. *Економіка і регіон*. №1 (50), 2018 . С. 25-31.

24. Румик І.І., Пилипенко О.О. Фінансове забезпечення підприємств: можливості використання когнітивного моделювання. Вчені записки Університету «КРОК». 2022. № 2(66). С. 44-52. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-66-44-52>
25. Румик І.І., Пилипенко О.О. Управління фінансово-господарською діяльністю інтегрованих підприємств на інноваційних засадах. Вчені записки Університету «КРОК». 2021. № 2(62). С. 166-175. DOI <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2021-62-166-175>
26. Семенов А.Г. Матриця фінансових стратегій. *Вісник економічної науки України*. 2018. № 2(14). С. 139-146.
27. Сокольська Р.Б. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. Частина І. Аналіз фінансової звітності. Дніпропетровськ : НМетАУ, 2018. 92 с.
28. Сороківська М.В., Андрейків Т.Я. Фінанси підприємств : навч, посібник. Львів : Видавництво Львівської комерційної академії, 2015. 288 с.
29. Старостенко Г.Г. Політична економія: Навч. пос. Київ: Кондор-Видавництво, 2018. 464 с.
30. Стойко О.Я., Дема Д.І. Фінанси: навч. посіб. Київ: Алерта. 2017. 432 с.
31. Суліма Н.М. Економіка і фінанси підприємства: Підручник. Н.М. Суліма, Л.М. Степасюк, О.В. Величко. К.: «ЦП «КОМПРИНТ»», 2016. 466 с.
32. Тешева Л.В., Хохлов М.П., Петров І.М. Роль фінансового планування у сучасних умовах господарювання. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 23. С. 314-320.
33. Тешева Л.В., Хохлов М.П., Петрова І.М. Роль фінансового планування у сучасних умовах господарювання. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 23. С. 314-320.
34. Тютюнник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава : ПДАА, 2016. 430 с.

35. Хаванова М.С. Види фінансової стратегії підприємства. *Вчені записки університету "КРОК"*. Серія : Економіка. 2013. Вип. 33. С. 223-228. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzuk_2013_33_35.
36. Хрущ Н.А. Механізм формування та реалізація фінансової стратегії в системі управління підприємством. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Сер. : Економічні науки. 2017. Вип. 5(2). С. 140-142. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2017_5%282%29__38
37. Чібисова І.В. Методи оцінки і прогнозування банкрутства підприємств. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету економічні науки*. №22. 2018. С. 1-6.
38. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: Підручник. Київ: Знання, 2016. 439 с.
39. Шило В.П. Фінанси підприємств (за модульною системою навчання): Теоретично-методичний посібник. Київ: Кондор, 2018. 429 с.
40. Школьник І.О. Фінансовий аналіз. навчальний посібник. За заг. ред. Школьник І. О. [І. О. Школьник, І. М. Боярко, О. В. Дейнека та ін.]. Київ: «Центр учбової літератури», 2017. 368 с.
41. Щербань О.Д. Види та методи фінансового планування на підприємстві. *Молодий вчений*. 2017. № 6. С. 530-534. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_6_123
42. Щетинін А. І. Політична економія: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2015. 480 с.
43. Яркіна Н. М. Економіка підприємства : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2015. 498 с.
44. Ярошевич Н.Б. Підприємництво і менеджмент навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2018. 408 с.

45. Яцишин Н. Методика аналізу фінансового стану підприємства. *Економічний аналіз*. 2017. Т. 10(4). С. 439-445. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/escan_2017_10%284%29__10

46. Фінансова звітність ТОВ «Айті Сервіс Україна»

47. Financial Reporting, Analysis and Planning. / M. Bishop, J. Evans, M. Hughes. – London: Chartered Institute of Bankers, 1996. – 447 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

ТОВ «Айті Сервіс Україна»

Од. виміру: грн.

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2022 р.¶

Актив□	Код- рядка□	На початок звітного- періоду□	На кінець звітного- періоду□
I. Необоротні активи□	□	□	□
Нематеріальні активи□	1000□	62303□	74493□
первісна вартість□	1001□	113916□	151078□
накопичена амортизація□	1002□	51613□	76585□
Незавершені капітальні інвестиції□	1005□	0□	0□
Основні засоби□	1010□	608214□	630408□
первісна вартість□	1011□	1365337□	1468262□
знос□	1012□	757123□	837854□
Інвестиційна нерухомість□	1015□	4014□	0□
первісна вартість інвестиційної нерухомості□	1016□	0□	0□
знос інвестиційної нерухомості□	1017□	0□	0□
Довгострокові біологічні активи□	1020□	0□	0□
первісна вартість довгострокових біологічних активів□	1021□	0□	0□
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів□	1022□	0□	0□
Довгострокові фінансові інвестиції□	□	□	□
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств□	1030□	1350137□	356733□
інші фінансові інвестиції□	1035□	765□	765□
Довгострокова дебіторська заборгованість□	1040□	8□	0□
Відстрочені податкові активи□	1045□	0□	1336□
Гудвіл□	1050□	0□	0□
Відстрочені аквізційні витрати□	1060□	0□	0□
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах□	1065□	0□	0□
Інші необоротні активи□	1090□	0□	0□
Усього за розділом I□	1095□	2025441□	1063735□
II. Оборотні активи□	□	□	□

Запаси	1100	532345	581168
Виробничі запаси	1101	311116	320149
Незавершене виробництво	1102	48588	19224
Готова продукція	1103	172460	239786
Товари	1104	181	2009
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити-перестраховання	1115	0	0
Векселі-одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	993066	1368503
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	54573	63864
з бюджетом	1135	23142	9363
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	1320	819
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	127684	104946
Поточні фінансові інвестиції	1160	111517	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	212429	257797
Готівка	1166	6	3
Рахунки в банках	1167	212423	257794
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах у тому числі в:	1180	0	0
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	314	971
Усього за розділом II	1195	2056390	2387431
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	4081831	3451166

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	179528	179528
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	79875	0
Додатковий капітал	1410	1012216	1012216
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	84883	84883
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1579604	2189233
Неоплачений капітал	1425	(-0-)	(-0-)
Вилучений капітал	1430	(-0-)	(-1705864)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	2936106	1759996
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	9035	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	870669	1404489
Довгострокові забезпечення	1520	0	0

Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:	1531	0	0
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату до ж е к о т у	1545	0	0
Усього за розділом ІІа	1595	879704	1404489
ІІІ. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	89824	80687
розрахунками з бюджетом	1620	16080	61450
у тому числі з податку на прибуток	1621	6338	42566
розрахунками зі страхування	1625	1136	1737
розрахунками з оплати праці	1630	7562	10524
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	6078	339
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	0	0
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	47005	62055
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	98336	69889
Усього за розділом ІІІа	1695	266021	286681
ІV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	4081831	3451166

Додаток Б

ТОВ «Айті Сервіс Україна»

Од. виміру: грн.

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2021 р.¶

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	70383	62303
первісна вартість	1001	105018	113916
накопичена амортизація	1002	34635	51613
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0
Основні засоби	1010	564657	608214
первісна вартість	1011	1246413	1365337
знос	1012	681756	757123
Інвестиційна нерухомість	1015	4080	4014
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	0	0
знос інвестиційної нерухомості	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	0
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	301825	1350137
інші фінансові інвестиції	1035	765	765
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	30	8
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	941740	2025441
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	538043	532345
Виробничі запаси	1101	265792	311116
Незавершене виробництво	1102	35496	48588
Готова продукція	1103	236541	172460
Товари	1104	214	181
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0

Дебіторська заборгованість за розрахунками:	□	□	□
за виданими авансами	1130□	36339□	54573□
з бюджетом	1135□	17862□	23142□
у тому числі з податку на прибуток	1136□	0□	0□
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140□	1527□	1320□
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145□	0□	0□
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155□	147963□	130966□
Поточні фінансові інвестиції	1160□	690649□	111517□
Гроші та їх еквіваленти	1165□	106974□	212429□
Готівка	1166□	7□	6□
Рахунки в банках	1167□	106967□	212423□
Витрати майбутніх періодів	1170□	0□	0□
Частка перестраховика у страхових резервах	1180□	0□	0□
у тому числі в:	1181□	0□	0□
резервах довгострокових зобов'язань			
резервах збитків або резервах належних виплат	1182□	0□	0□
резервах незароблених премій	1183□	0□	0□
інших страхових резервах	1184□	0□	0□
Інші оборотні активи	1190□	2314□	314□
Усього за розділом III	1195□	2139163□	2056390□
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200□	0□	0□
Баланс	1300□	3080903□	4081831□

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1□	2□	3□	4□
I. Власний капітал	□	□	□
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400□	179528□	179528□
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401□	0□	0□
Капітал у дооцінках	1405□	50493□	79875□
Додатковий капітал	1410□	1012216□	1012216□
Емісійний дохід	1411□	0□	0□
Накопичені курсові різниці	1412□	0□	0□
Резервний капітал	1415□	84883□	84883□
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420□	1111260□	1580898□
Неоплачений капітал	1425□	(-0)□	(-0)□
Вилучений капітал	1430□	(-0)□	(-0)□
Інші резерви	1435□	0□	0□
Усього за розділом I	1495□	2438380□	2937400□
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	□	□	□
Відстрочені податкові зобов'язання	1500□	8410□	9035□
Пенсійні зобов'язання	1505□	0□	0□
Довгострокові кредити банків	1510□	0□	0□
Інші довгострокові зобов'язання	1515□	301747□	870669□
Довгострокові забезпечення	1520□	0□	0□
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521□	0□	0□
Цільове фінансування	1525□	0□	0□
Благодійна допомога	1526□	0□	0□
Страхові резерви	1530□	0□	0□
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531□	0□	0□
резерв збитків або резерв належних виплат	1532□	0□	0□
резерв незароблених премій	1533□	0□	0□
інші страхові резерви	1534□	0□	0□

<i>Інвестиційні контракти</i>	1535	0	0
<i>Призовий фонд</i>	1540	0	0
<i>Резерв на виплату доcek-пoтy</i>	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	310157	879704
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
<i>Векселі видані</i>	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	195810	88530
розрахунками з бюджетом	1620	21998	16080
у тому числі з податку на прибуток	1621	15230	6338
розрахунками зі страхування	1625	849	1136
розрахунками з оплати праці	1630	1625	7562
<i>Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами</i>	1635	1684	6078
<i>Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками</i>	1640	0	0
<i>Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків</i>	1645	0	0
<i>Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю</i>	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	39025	47005
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
<i>Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків</i>	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	71375	98336
Усього за розділом III	1695	332366	264727
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
<i>V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду</i>	1800	0	0
Баланс	1900	3080903	4081831